

KOPINT-TÁRKI

MŰHELYTANULMÁNYOK

58.sz.

2025 szeptember

Gulácsi Gábor:

Sodródás egy szakadék felé?
(a magyar gazdaság jövőképei az Európai Unióban)

Vitairat!

Kopint-Tárki
Konjunktúrakutató Intézet Zrt
H-1024 Budapest Margit krt 47-49.
<https://kopint-tarki.hu/>

Sorozatszerkesztő:

Palócz Éva

SSN 2559-9399

ISBN- 978-963-7260

Készült a KOPINT-TÁRKI Konjunktúrakutató Intézet Zrt. háziyomdájában
E kiadvány a KOPINT-TÁRKI Konjunktúrakutató Intézet Zrt.. engedélye nélkül nem sokszorosítható!

Tartalom

Bevezetés	6
1. Az EU integráció hasznai a nemzetközi és a hazai szakirodalom szerint	7
1.1. Egy meghökkentő különbség	7
1.2. Az EU integráció tagállami gazdasági hasznai - megállapítások a nemzetközi szakirodalomból	8
1.2. Az EU integráció magyarországi gazdasági hasznai - megállapítások a hazai szakirodalomból	10
1.4. Elemzői vita az EU-tól kapott támogatások magyarországi növekedési és pénzügyi stabilizáló hatásairól a 2010-es évek közepén	11
2. A 2004 óta kapott nettó EU támogatások/transzferek adatai, a pénzügyi stabilizáló és GDP emelő hatásuk becslése	12
2.1. A 2004 óta kapott nettó EU támogatások	12
2.2. A kapott támogatások beruházás növelő hatásai	13
2.3. A kapott nettó transzferek pénzügyi (külső finanszírozási) stabilizáló hatásának kimutatása	15
2.4. A kapott nettó támogatások GDP emelő hatásának nagyságrendi becslése	19
2.5. A 2021-2027-es pénzügyi ciklus EU támogatásainak és a helyreállítási eszközöknek feltételelessé tétele - a magyarországi támogatások részleges felfüggesztése	23
3. Az uniós keretfeltételek alakulása, politikai válaszutak és a magyar gazdaság uniós jövőképei	25
3.1. Alapvető feltételezéseink az uniós keretfeltételek alakulására	25
3.2. A közeljövő politikai válaszútjai - lehetséges kimenetek	26
3.3. A magyar gazdaság élesen eltérő lehetséges uniós jövőképei.....	26
4. A magyar gazdaság alternatív uniós jövőképei költségének/hasznának becslése során alkalmazott módszereink.....	28
5. A magyar gazdaság uniós jövőképeinek a beruházásokra, a pénzügyi stabilizációra és a GDP szintjére kifejtett hatásai nagyságrendi becslése	31
5.1. A magyar gazdaság uniós jövőképeinek a beruházásokra kifejtett hatásai nagyságrendi becslése	31
5.2. A magyar gazdaság uniós jövőképeinek a pénzügyi (külső finanszírozási) stabilizációra kifejtett hatásai nagyságrendi becslése	32
5.3. A magyar gazdaság uniós jövőképeinek a GDP szintjére kifejtett hatásai nagyságrendi becslése	34
6. Az egyes jövőképek kibontása	36
Összefoglalás	48

Gulácsi Gábor:

**Sodródás egy szakadék felé?
(a magyar gazdaság jövőképei az Európai Unióban)¹**

Vitairat!²

A tanulmány fő célja, hogy szempontokat adjon a magyar EU-tagság gazdasági jelentőségéről szóló tudományos vitához. Az uniós tagság hasznait tárgyaló nemzetközi és a hazai munkák alapvető megközelítési különbsége, hogy a hazai elemzések az uniós támogatások hatásaira korlátozódnak, míg a nemzetköziek az integráció egyéb kulcsfontosságú elemeinek – az egységes belső piaci-, a schengeni övezeti- és a monetáris uniós tagság - hatásait is elemzik. Ebben a munkában kísérletet teszek arra, hogy a magyar gazdaság uniós hasznait a nettó EU-transzfereken túllépve vizsgáljam. A magyar gazdaság és az EU kapcsolatának változására hat jövőképet vázolok fel. Az elemzést a jövőképek makrogazdasági pályája három kiemelt eleme – beruházások, pénzügyi stabilitás, GDP emelő hatások - eltéréseinek feltérképezésére és hatásbecslésére korlátozom, az egyes jövőképek bekövetkezési valószínűségét nem tárgyalom.

Az unióval való szembenállás jövőképei a jelenlegi viszony befagyásától a szembenállás eszkálálódásáig, a huxitig, sőt az unió bedöntéséig terjednek. Megállapítom, hogy „soft huxit”, amelyben Magyarország kiválogatja, hogy mely uniós intézményekben akar a kilépés után is benne maradni, nem lehetséges, és egy „hard huxit” velejárója a schengeni övezet elhagyása is. Ugyanígy „Brüsszel elfoglalása” esetén sem lehetséges az unió félig visszabontása és egyszerű közös piacként való újraindítása, hanem csak a teljes bedöntése.

A másik irány jövőképei az unióba visszailleszkedés, majd továbblépés az euro bevezetése felé. Az egyik végletben újra perifériára szorulunk, és a gazdasági teljesítmény és fejlettség a COVID alatti leállás hatásának többszörösével zuhan, míg a másik véglet szerint megerősödnek azok a kötelékek, amelyek a fejlett világ egyik – sok belső nehézséggel küzdő és kiutakat kereső - centrumához kapcsolnak bennünket.

Journal of Economic Literature (JEL) kódok: E42 (Government and the Monetary) F43 (Economic Growth of Open Economies); P16 (Capitalist Institutions, Welfare State), P2 (Socialist and Transition Economies)

Kulcsszavak: EU tagság tagállami hasznai, uniós támogatások felfüggesztése, huxit, Schengen elhagyása, „Brüsszel elfoglalása”, euro bevezetés

¹ A szerző köszönettel tartozik Oblath Gábornak, Palócz Évának, Richter Sándornak, Kerényi Ádámnak és Mihályi Péternek az értékes megjegyzéseikért.

² A vitairat Richter Sándornak a Külgazdaságban megjelent felhívására válaszolva született (Richter (2025), a tanulmány 2025 szeptember 10-én lett lezárva.

Bevezetés

Az Orbán-rendszerben Magyarország és az Európai Unió viszonya végletesen megromlott. A magyar gazdaság elkezdett kiszakadni az unióból és ez máris súlyos veszteségeket okoz. Magyarországnak több olyan, a jövőjét súlyosan fenyegető tendenciával is szembe kell néznie, amelyeket a kormányzat behatárolt képességeivel alig tud befolyásolni: a népesség rohamos fogyása és elöregedése, a globális felmelegedés miatti agrárválság és elszivatagosodás, illetve Oroszország háborúja közvetlen szomszédságában. Ám az Európai Unióval fenntartott kapcsolatunk megromlása *nem* ilyen tendencia, mert az *nem* független a kormány szándékaitól és tevékenységétől.

A következő években olyan politikai fejlemények is bekövetkezhetnek, amelyek felgyorsítják a magyar gazdaság kiszakadását az unióból, és olyanok is, amelyek visszafordítják ezt a folyamatot, nagyon eltérő jövőképek megvalósulását eredményezve.

Magyarország és az EU viszonyában *hat különböző jövőképet* vizsgálok majd meg. Ezek időhorizontja az EU hét éves költségvetési ciklusaihoz igazodva vagy 2027 vagy 2034. Az elemzést a jövőképek várható *makrogazdasági hatásainak feltérképezésére korlátozom*. A különböző jövőképek *számításba vételét mindig indoklom, de a bekövetkezésük politikai fejleményektől függő valószínűségének mérlegelése már nem tárgya ennek az írásnak*. Ehhez az EU fókuszú politológusok, vagy a miniszterelnök törekvéseinek elemzői tudnak szempontokat adni.³

A makrogazdasági hatások feltérképezése során *a magyar gazdaságnak egy normatív uniós alappályából indulok ki*. A normatív alappályától eltérő különböző jövőképekben a *penzügyi stabilitás külső finanszírozási összetevőjét érintő következmények és az éves GDP-et eltérítő hatások* – szakirodalmi eredményeken alapuló – *kimutatására vagy nagyságrendi becslésére* összpontosítok. Szeretném elősegíteni, hogy a tárgyalt kérdésekben szakmai vita alakuljon ki. A vita serkentése, a cáfolhatóság megkönnyítése és a becslések javítása érdekében a főbb állításaimat és feltevéseimet tézisekben is megfogalmazom, továbbá mindig megadom a becslések forrásait és módszereit. Reményeim szerint ehhez a munkához kapcsolódva olyan szakértői elemzések is készülnek majd, amelyek egy-egy funkcionális terület vagy szakágazat uniós kilátásait körvonalazva közelebb hozzák a gazdasági szereplők napi gyakorlatához az elvont makrogazdasági jövőképeket (ld. pl. a 3. melléklet)⁴

³ A miniszterelnöknek a 2010-es évek első felében jellemző, a magyar tagállam és az unió viszonyára vonatkozó törekvéseiről és nézeteiről nagyjából konszenzusos az elemzők véleménye. Ekkor még két törekvést igyekezett egyesíteni: az uniós Alapjogi Chartával ütköző illiberális berendezkedés kialakítását és az uniós támogatások lehívásának maximalizálását. Az évtized második felében – az erősödő uniós alapjogi kritikákat is zokon véve - ezt felváltotta az euroszeptikus erőik ideológiai vezetésének ambíciója és 2022-re ennek már teljesen alárendelődött az elérhető uniós támogatások maximalizálása. Általában a migránsválságra adott uniós és magyar válaszok konfliktusából eredeztetik ezt a fordulatot. Kevesebb figyelem esik arra, hogy a brexit folyamat megindulásával megürült a vezető euroszeptikus tagállam szerepköre. A kilépő britek alkuerejét nélkülözve, kisállami pozícióból ezt a szerepkört egy kulturális ellenforradalmat hirdetve lehetett elfoglalni. (Ennek az ambíciónak a nemzetközi sajtó előtti bejelentését ld. Foy-Buckley, 2016).

⁴ Például nagyon fontosak az egyes uniós jövőképek foglalkoztatási- és a migrációs hatásai is. Bízom abban, hogy e területek szakértői is hozzájárulnak majd az eltérő uniós jövőképek kihívásainak jobb megértéséhez.

1. Az EU integráció hasznai a nemzetközi és a hazai szakirodalom szerint

1.1. Egy meghökkentő különbség

Az uniós tagállamok gazdasági fejlődésében az EU szerepét kereső nemzetközi elemzések kutatási megközelítése nagymértékben különbözik a magyar elemzésektől. Míg a nemzetközi elemzések *többféle uniós integrációs intézmény működésének együttes reálgazdasági hatását* keresik (pl. Gill et al.,2012), addig a hazai szakirodalom a magyar gazdaságot érintő uniós intézkedések közül *szinte kizárólag az uniós költségvetési transzferek hatásait* tárgyalja (és legfeljebb még az uniós közpolitikák vagy az egységes piaci szabályozások kritikájával foglalkozik).

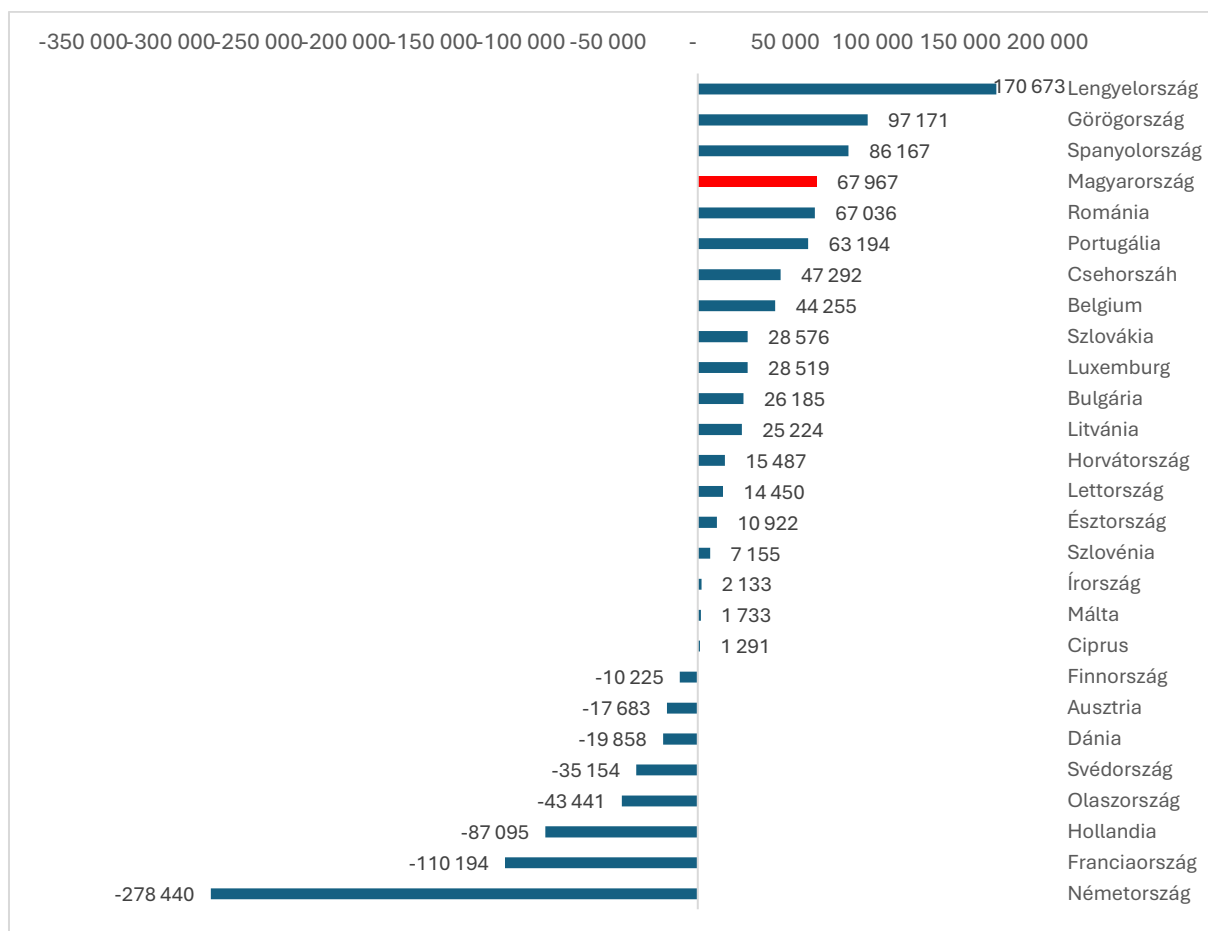
Amennyiben csak a nettó uniós transzfereket tekintenénk az uniós tagság tagállami gazdasági hasznának, akkor a tagállamok egy része gazdasági nyertese, másik része vesztese lenne az EU-nak. Az 1. sz. ábra szerint 2004 óta 8 jelenlegi tagállam nettó befizető, továbbá az volt a 2020-ban kilépett Egyesült Királyság is. A „*nettó transzferekre korlátozódó, nulla összegű integráció*” megközelítés szerint viszont ezen országok mind vesztesei lennének az Uniónak, ami egy nyilvánvalóan abszurd elképzelés.

Az EU kommunikációjában mindig hangsúlyozzák, hogy *a tagállamok uniós együttműködése egy pozitív összegű összjáték, amelyben minden egyes tagállam nyertes*, (pl. European Commission,2025a). Ezt a megközelítést az uniós integrációt tárgyaló nemzetközi szakirodalom visszaigazolja, rámutatva arra, hogy *önmagában az Egységes belső piac is minden tagállam számára* nagyon jelentős kereskedelem bővítő-, ipari és szolgáltatási hálózatokat fejlesztő hatású, amellyel *hozzáadott értéket teremt, ezért még az uniós költségvetésbe tartósan befizetői pozícióban levő tagállamok is nyertesei az együttműködésnek*.

A tagállamok számára az EU gazdasági előnyei közül az *Egységes belső piac és a megerősített együttműködések (schengeni övezet, monetáris unió) intézményrendszeri és szabályozási előnyei az elsődlegesek*. Nem ezeknek az előnyöknek a léte vagy nem léte, hanem az *előnyök létrejöttének módja és -mérhetősége* a kutatásra érdemes kérdés.

Az uniós forrásallokációs előnyök/hátrányok (a nettó EU transzferek) nemcsak a tagállamok összességét tekintve *lényegesen kisebbek* az intézményrendszeri integrációs előnyökhöz képest, hanem minden egyes tagállamban is. Mivel ezeknek a nettó transzferek haszonélvezői többnyire kis-és közepes méretű országok, ezért körükben az uniós költségvetési források beáramlása akár az éves GDP-jük 2-5 %-át is elérheti. Mégis, még ezen országcsoport esetében is nagyobb az egységes piaci részvételből származó, mint a transzferekből eredő haszon. Fontos azt is hozzátenni, hogy az egymást követő uniós pénzügyi ciklusokban, az elért régiós felzárkózás függvényében a kohéziós politikai forrásbeáramlás fokozatosan csökkenő mértékű lesz.

1. ábra Az EU-költségvetés nettó befizető és nettó kedvezményezett tagállamai 2004 és 2023 között (millió EUR)

.1. Forrás: saját szerkesztés az Európai Bizottság adatállománya alapján

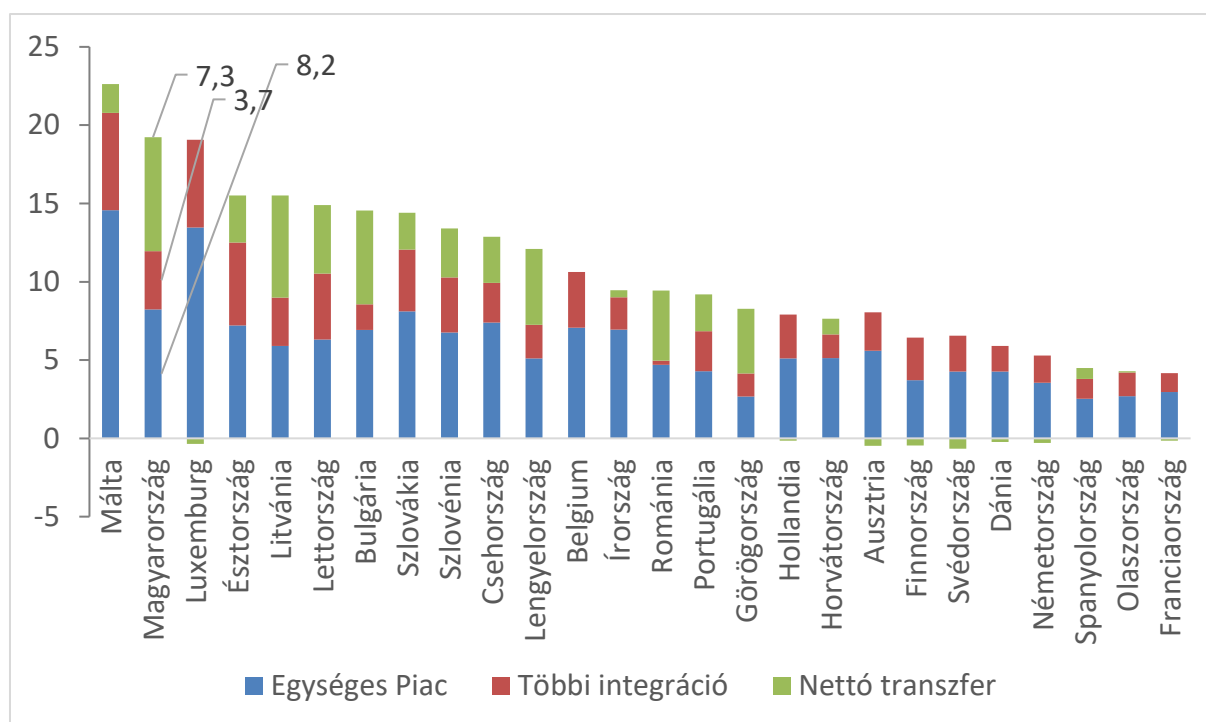
1.2. Az EU integráció tagállami gazdasági hasznai - megállapítások a nemzetközi szakirodalomból

Az EU integráció reálgazdasági hasznainak kibontakozása a differenciált integrációs intézményrendszerek és –szabályozások, továbbá az uniós költségvetési újraelosztás különböző elemei együttes működésének függvénye. Az integrációs előnyök a kölcsönös kereskedelem gyors fejlődése által elősegített specializáció, az intenzívebb verseny miatti hatékonyság növekedés és a reálgazdasági hálózatok összefonódásának is köszönhető méretgazdaságosság javuláson keresztül érvényesül.

A magyar gazdaság különböző uniós jövőképeinek hatáselemzéséhez azok a vizsgálatok adják a legtöbb segítséget, amelyek a *tagállami reálgazdasági hasznokat felbontják a haszon forrását képező integrációs elemek szerint* (Egységes belső piac-, schengeni övezet-, monetáris unió hasznai, uniós befizetések/támogatások egyenlege). Ezek közül is kiemelést érdemelnek *Felbermayr és szerzőtársai sorozatos publikációi (Felbermayr et al., 2022), Felbermayr et al., 2023)),* amelyekben egy folyamatosan fejlesztett gravitációs modell alkalmazásával, 2010-

2014-es adatbázison modellezik az egyes integrációs elemek tényellenesen feltételezett megszűnésének jólétet csökkentő hatásait. Ebben az időszakban az összes tagország közül Málta után Magyarországon voltak a legmagasabbak GDP arányos összesített uniós hasznok (ld. 2. ábra).

2. ábra Az uniós integrációs lépések, egyezmények és nettó transzferek megszűnésének modellezett veszteségei az egy főre jutó reáljövedelem (GNI) százalékában, 2010–2014-es adatok alapján

1. Forrás: saját szerkesztés Felbermayr et al. (2022) alapján.

Mivel az integrációs intézmények közül a mindegyik tagállamot magában foglaló az uniós Egységes belső piac hozza a legjelentősebb reálgazdasági hasznokat, több munkacsoport is megkísérelte, eltérő módszerek alkalmazásával kimutatni az *Egységes belső piac hozzájárulását* a tagállamok gazdasági fejlettségéhez⁵. A teljesség igénye nélkül megemlíjtük közülük

- a Bertelsmann Stiftung gravitációs modell-lel végzett vizsgálatát, (Mion et al., 2019)
- Jan in 't Veld-nek az EU QUEST III makro modelljével végzett vizsgálatát (in 't Veld, 2019)
- az EU Bizottság szintetizált becslését a Tanács részére készített, a 2021-2027-es költségvetést indokló 2019-es anyagában (European Commission. 2019: 19.o.).

⁵ Az Egységes belső piac hatásainak vizsgálata jellemzően az áruk, a szolgáltatások és a tőke szabad mozgásának hasznaira korlátozódik. Nem vizsgálják a személyek szabad áramlásának (a szegényebb országok munkaképes korú lakossága 3-20%-ának a gazdagabb országokba áramlása összetettebb cost-benefit hatásait).

1.2. Az EU integráció magyarországi gazdasági hasznai - megállapítások a hazai szakirodalomból

Az uniós tagság magyarországi hasznainak feltárását célzó munkák alapvetően *a kapott uniós támogatások hatásainak felmérésére* korlátozódnak. Ebben minden bizonnyal szerepet játszik az is, hogy a 2004-2023 közötti időszakban Magyarország vált az unió egyik legtöbb támogatást kapott országává (még úgy is, hogy a tagság első öt évében csekély volt a nettó támogatások mértéke). A támogatások tágabb gazdasági hatásairól több *ex ante* és *ex post modell vizsgálat* is készült. Az *ex ante* hatásvizsgálatoknak azonban gyengéjük, hogy a támogatásokon kívüli makro növekedési feltételezéseik nem bizonyultak időtállóknak, és elmaradtak a follow-up elemzések is. Ezért az *ex ante* modellezéseknél termékenyebbek lehetnek számunkra a tényadatok alapján végzett *ex post modell vizsgálatok* a felhasznált támogatások makrogazdasági és ágazati hatásairól (GDP-re, fizetési mérlegre, költségvetésre, foglalkoztatásra, infrastruktúrákra).

- Kormányzati megbízásra részletes adatalapú vizsgálat csak a 2007-2013-as ciklusban kapott támogatások felhasználásának hatásairól készült, de arról kettő is, a Hétfa Kutatóintézetnek a támogatási programok részletes tényadatain alapuló vizsgálata (Balás et al., (2015); Major et al., (2016); illetve a KPMG-GKI konzorcium szintén adatalapú, nagy mélységű elemzése (László, Vértess, 2017; KPMG, 2017a; KPMG, 2017b).
- *Az uniós támogatások egyik nagy csoportjánál sem elsődlegesek a makrogazdasági célok.* Az agrártámogatások célja a mezőgazdasági termelés korszerűsítése, stabilizálása és a vidékfejlesztés, míg a kohéziós forrásoké a közösségi infrastruktúrák fejlesztése és térségek közötti fejlettségi különbség mérséklése. Ezeknek a szerteágazó céloknak a teljesülése egy-egy indikátorban nem szintetizálható és alig összemérhető a többi támogatott új EU tagállam által elért eredményekkel. (A két jelentésben a tematikus és ágazati fejezetek terjedelme a többszöröse is a makro elemzések terjedelmének).
- Ami viszont a 2007-2013 között kapott EU támogatások felhasználásának gazdasági *növekedési hatásait* illeti, ezek a vizsgálatok egymás mellett elbeszélő, de nem egymást kizáró következtetésekre jutottak: míg a HÉTFA elemzése szerint ezen az időtávon a GDP-t szinte csak a támogatási kifizetések éves egyszeri keresleti hatásai emelték, a kiszorítási hatás miatt azt is csak a támogatások összegétől jócskán elmaradó mértékben (Balás et al., 2015: 3.o.), addig a KPMG azt emeli ki, hogy az uniós transzferek nélkül nem lábaltunk volna ki a 2008 utáni súlyos gazdasági visszaesésből és az uniós támogatások időszak végi GDP emelő hatása igen jelentős volt („a GDP 4,6 százalékos növekedés helyett 1,8 százalékkal csökkent volna, míg a beruházás 2,8 százalékos növekedés helyett 31,3%-kal csökkent volna a 2006- os szinttől” KPMG, 2017b: 1. o.).

1.4. Elemzői vita az EU-tól kapott támogatások magyarországi növekedési és pénzügyi stabilizáló hatásairól a 2010-es évek közepén

A felhasznált EU támogatások növekedési *hatásairól* 2015-2016-ban több makrogazdasági gyorselemzést is közzétettek, amelyeknek az eltérő eredményeit a Portfolio portál több körben igyekezett ütköztetni (ennek záró anyaga Madár,2016)). Ekkor már ismertek voltak a magyar gazdaság 2010 utáni GDP adatok mellett a GDP emelkedését meghaladó mértékben lehívott EU támogatási összegek is. Ebből az a látélet született, hogy az éves GDP 2010-2015 közötti szerény növekedésében ugyan azonosítható a kiugróan magas uniós támogatásnak köszönhető állami többlet beruházások hatása, de illúzióromboló, hogy a támogatásokhoz viszonyított növekedési teljesítmény jócskán a fiskális stimulusoktól elvárt tankönyvi multiplikátorhatás alatt maradt. A mélyebb okok feltárására ekkor még nem álltak rendelkezésre a HÉTFA Intézet 2016-os elemzése, illetve a KPMG/GKI vizsgálatai. Ennek hiányában a vitát lezáró írás Oblath Gábor tanácsát fogadta el egy hangsúlyozottan egyszerűsített becslésre, amely szerint: „*az uniós támogatásokból fakadó költségek import-hányada és multiplikátor hatása... kioltja egymást, és így a GDP-ben éppen az uniós transzferek értéke jelenik meg*” (Madár,2016)).

A közgazdasági elemzők között sokkal kisebb érdeklődést keltett kapott *az uniós támogatások pénzügyi (külső finanszírozási) stabilizációs hatása*. A már hivatkozott Portfolio portál vita mellékszálaként hívta fel a figyelmet Madár István erre a következményre. Azt írja, hogy „Sok szó esik arról, hogy az EU-támogatások milyen rendkívüli mértékben támogatják a magyar gazdaság növekedését. Ennél azonban még többet köszönhetünk az uniós forrásoknak: például a devizahitelek forintosítását, vagy éppen a felminősítést.”⁶

Ezt az értékelést a magyar kormányzat részére a 2007-2013-as ciklus EU támogatásainak felhasználásáról készített hatásvizsgálat is megerősítette. Megállapította, hogy a „források felhasználásával Magyarország jelentős külső finanszírozási előnyökhöz jutott. Az európai uniós források kapcsán 2007-2015 között beáramlott több mint 40 milliárd euró forintra váltódott, s ezzel helyettesítette a korábban felvett IMF-EU kölcsönt, elősegítette a devizahitel-állomány lecserélését forint hitelekre, és megnövelte, majd magasan tartotta a devizatartalékokat. A magas külső pénzügyi aktívum és a jelentős beáramló deviza elősegítette a külföldi adósság mérséklését, csökkentette az adósság kamatterheit, és hozzájárult a belföldi kamatszint mérsékléséhez is. Ebből következően a források hozzájárultak a magyar deviza árfolyamának védelméhez is... Az uniós források szignifikáns módon csökkentették a bankközi kamatokat (3 hónapos BUBOR)... Az uniós források hiányában az államháztartási hiány 2015-ben 1,8 százalékponttal lett volna magasabb. A költségvetés egyenlegének bevételi oldalán a fejlesztési források elsősorban az áfa-bevételeken és a bérekhez kapcsolódó bevételeken keresztül fejtették ki pozitív hatásukat...az uniós források nélkül Magyarország minden más tényező változatlansága mellett nem került volna ki a túlzottdeficit-eljárás alól.” (KPMG,2017b: 2. o).

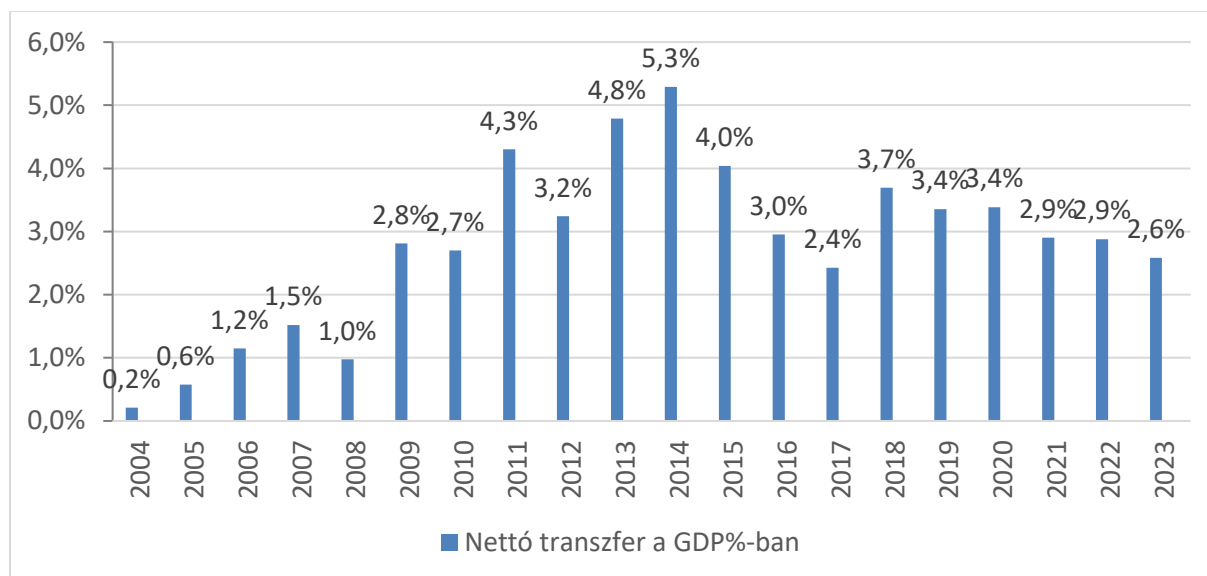
⁶ Írásának (szándékosan eltúlzott) konklúziója: „Ha tehát valamelyik ismerősünk fanyalog az EU-támogatások jótékony hatását hallva, mondjuk nyugodtan neki, hogy ugyan a hosszabb távú növekedést valószínűleg egy fikarcnyit sem javítja, de a válság éveiben hihetetlenül nagy szolgálatot tettek a magyar gazdaság pénzügyi stabilitásának megőrzésében. Ilyen az, amikor egy gyógyszer mellékhatása többet ér, mint az a hatás amiért valójában kitalálták.” (Madár,2015)

2. A 2004 óta kapott nettó EU támogatások/transzferek adatai, a pénzügyi stabilizáló és GDP emelő hatásuk becslése

2.1. A 2004 óta kapott nettó EU támogatások

A Magyarország által kapott nettó EU támogatások *uniós kimutatások szerinti*, évenkénti GDP arányos adatait a 3. ábra tartalmazza.

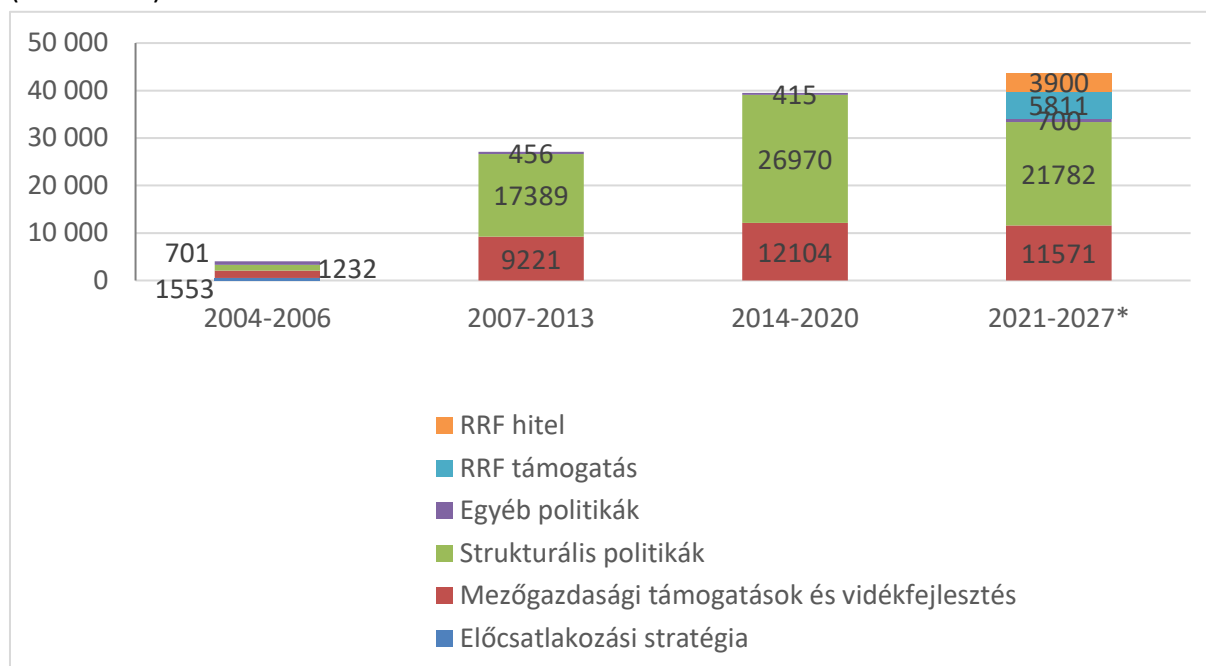
3. ábra Magyarország nettó EU-támogatása a GDP százalékában (%)

3. Forrás: saját szerkesztés az Európai Bizottság adatállománya alapján

A támogatások pénzügyi ciklusonként összegzett felhasználási területek szerinti megoszlása a 4. ábrán látható.

4. ábra 2004–2020 közötti pénzügyi ciklusokban kapott, illetve a 2021–2027-es pénzügyi ciklusra előirányzott EU-támogatások összege és felhasználási szerkezete Magyarországon (millió EUR)

4. Forrás: saját szerkesztés az Eurostat 2004–2020 tényadatok és Heil (2024) alapján. Megjegyzés: *2024 elején aktuális 2021–2027-es előirányzat.

2.2. A kapott támogatások beruházás növelő hatásai

Az MNB fizetési mérleg statisztikai adatai szerint 2004-2023 között a magyarországi erőforrásokat növelő nettó EU-transzferek 62,7 Mrd EUR-t tettek ki, amelynek kb. 71%-át (44,8 Mrd EUR-t) a tőketranszferek adták, és kb. 29 %-ot (17,9 Mrd EUR-t) képviselt az elsődleges és másodlagos jövedelemtranszferek egyenlege. Az EU-tól kapott, az éves GDP átlagosan 1,8 %-át kitevő tőketranszferek állami és magán beruházásokat finanszíroztak, míg az éves GDP átlagosan 0,9%-át képviselő elsődleges jövedelemtranszferek messze legjelentősebb tétele a mezőgazdasági vállalkozók *Közös Agrár Politika (KAP) keretében* kapott földalapú jövedelempótló támogatása volt, és végül az EU és a magyar tagállam közötti, az éves GDP átlagosan -0,1 %-át jelentő másodlagos jövedelemtranszferek ellentétes irányú tételei között szerepeltek a költségvetésből fizetett EU hozzájárulások. A tőketranszferek a GDP beruházási volumenét (és *árszínvonalát*) növelték, míg a jövedelemtranszferek jó része (*de messze nem az egésze*) a GDP fogyasztási összetevőjét emelte.⁷

⁷ Az uniós támogatások kb. 30%-a a KAP keretében érkezik, döntően földalapú jövedelempótló támogatásként. Az agrár támogatások elosztása nagyon koncentrált. „Míg az Unió egészében a gazdálkodók kb. 20 százaléka kapja az agrártámogatások 80 százalékát, addig Magyar-országon a kedvezményezettek felső tizede kapja (2019-ben 77,5 százalékot), és az alsó 10 százalék (az igazi törpebirtokosok) a brüsszeli források alig 0,13 százalékát tudják megszerezni” (Kolozsi, 2021). Az uniós mezőgazdasági és vidékfejlesztési támogatások egyrészt elősegítették a

Magyarország 20 év alatt kb. 45 Mrd EUR uniós nettó tőketranszfert kapott, amely történelmünkben kivételes felzárkózási lehetőséget teremtett. Hogyan használta fel ezeket a forrásokat a magyar tagállam?

A kohéziós források a csatlakozás utáni *2004-2006-os első időszakban* (pénzügyileg lezárva 2008-ban) még alig csordogáltak, egy uniós ciklus záró szakaszába kapcsolódtunk be, jól előkészített nemzeti programok nélkül. Az uniós kedvcsinálást szolgáló fő cél az életminőség emelése volt (pl. városi főterek térkövezésével) volt, így gazdasági iránytű nélkül *a kapott támogatások is „inkább csak szétfolytak”* (Becker,2010). A 2007-2013-as EU ciklusban már *kinyíltak a kohéziós források csapjai*, és ekkor már egyeztetett nemzeti tervek alapján történt az uniós támogatások felhasználása. Ennek ellenére a támogatások felhasználását egészen a 2010-es évek első harmadáig - a régió többi országában is gyakori – alapvető abszorpciós nehézségek jellemezték (projekt hiány, a támogatások lehívása érdekében a végrehajtó szervezet gyors centralizálása, elmaradott térségi projektek helyett országos infrastruktúrák fejlesztése, alacsony hatékonyság és korrupciós kockázatok a vállalkozások támogatásában (Medve et al., 2022).

1. sz. táblázat. A 2007-2013 közötti időszakban az Európai Regionális Fejlesztési alaphól finanszírozott programok kiemelt indikátorainak értéke

Kiemelt indikátorok	Az indikátor értéke 2014 végén
Létrehozott új munkahelyek száma	108 908
Létrehozott új K+F munkahelyek száma	3 623
KKV direkt beruházás támogatási projektek száma	40 644
Támogatott start-up vállalkozások száma	1 991
KKV-kban létesített új munkahelyek száma (teljes munkaidős)	41 453
Szélessávú hálózati hozzáférést kapók száma	72 403
Új utak (km)	502
Új Transzeurópai utak (km)	135
Útfelújítás (km)	2 521
Új vasútvonalak (km)	20
Felújított vasútvonalak (km)	216
Szennyvíz szolgáltatásba újonnan bekapcsoltak száma	478 117
Rehabilitált környezetű földterület (km ²)	581

Forrás: Kohéziós politika a gyakorlatban: a 2007 és 2013 közötti időszak uniós beruházásainak fő eredményei (EU jelentés ma már nem elérhető magyar adatai, ismerteti Portfolio (2016)).

Ebben a ciklusban (a késleltetett pénzügyi elszámolások miatt praktikusán 2010-2015 között) rekordösszegű támogatásokhoz jutott az ország, amelynek a felhasználásában nem a direkt növekedési, hanem az *infrastrukturális hálózatfejlesztési és területi kiegyenlítési célok domináltak* (út-és vasúthálózat rekonstrukciója és fejlesztése, egészségügyi infrastruktúra

5-50 ezer család jelentős vagyonosodását, másrészt a nyugdíjminimum alatti összegű szociális juttatást jelentenek 40 ezer család számára (K-Monitor, 2023; Raskó, 2024).

korszerűsítése, csatornahálózat bővítése, egészséges ivóvíz biztosítása, árvízvédelem, kiegészítve egy KKV fejlesztési összetevővel is). A felhasználási célokat tekintve nagyjából ezen az úton haladtunk a 2014-2020-as ciklusban is, és - a GDP-hez képest szűkülő összegekkel – ezen az úton mehettünk volna tovább a 2021-2027-es időszakban is.

Az EU-s forrású kohéziós beruházások felfutása főként az *építőipari keresletet növelte* meg (Balás et al., 2015), ahol a keresleti hatás tovagyrűzését mérsékli az építő munkások alacsony átlagbére, és a felülárzott közbeszerzéseket nyerő NER közeli építési vállalkozók kiugró profitja, amely tőkefelhalmozásban csapódott ki (Jandó, 2022). A kohéziós beruházások éven túli *kínálati oldali* kumulatív növekedési *hatásait pedig tetemesen késlelteti és gyengíti*, hogy az EU-s forrásokat „betonba öntöttük” (ld. Bucsky, 2024), továbbá az infrastrukturális rendszerek egy részében inkább a romló hálózatok felújítását, mintsem a bővítését szolgálták (vasúti pályák rekonstrukciója, autópálya szakaszok kiegészítése, egészséges ivóvíz biztosítása és csatornázás, árvízvédelem, ipari parkok, ld. az 1. sz. táblázat adatait).

A 2010-es évek közepére Magyarország és a többi új EU-tagállam forrásfelhasználási gyakorlata között lényegi eltéréssé vált az, hogy az uniós támogatások magyarországi felhasználásának nagy visszhangot keltett korrupciós jelenségei és az EU audit szerve által feltárt túlárazások⁸ széles körben kritikákat váltottak ki. Ezekkel is szembesülve a magyar kormány képviselői és tanácsadói – az igényelt változtatások egy részének végrehajtása mellett – elkezdtek átkeretezni az uniós támogatások felhasználását, a közös költségvetés tagállami céljai és mércéi helyére az Orbán-rendszer politikai céljait és mércéit állítva.

2.3. A kapott nettó transzferek pénzügyi (külső finanszírozási) stabilizáló hatásának kimutatása

Nemcsak a 2010-es évek közepének uniós támogatási vitájában, hanem azóta is viszonylag kevés figyelmet kap az uniós támogatások külső és belső pénzügyi stabilizációs hatása. Ez azért is meglepő, mert a külső stabilizációs hatásokra vonatkozó adatok könnyen elérhetők, a Nemzeti Bank fizetési mérleg és adósság statisztikái teljesen világos képet adnak erről. A fizetési mérlegnek a külkereskedelmi egyenleg és a jövedelemegyenleg mellett a harmadik komponense a transzferegyenleg, amelynek messze legjelentősebb alkotó eleme a nettó EU-transzferek alakulása, amely a magyar EU-s tagsághoz kötődő uniós támogatások és magyar hozzájárulások különbsége, mégpedig támogatási egyenlege. A nettó EU-transzferek révén vissza nem térítendő (és tulajdonosi vagy hitelezői követeléseket nem keletkeztető) külföldi források bevonása történik.⁹

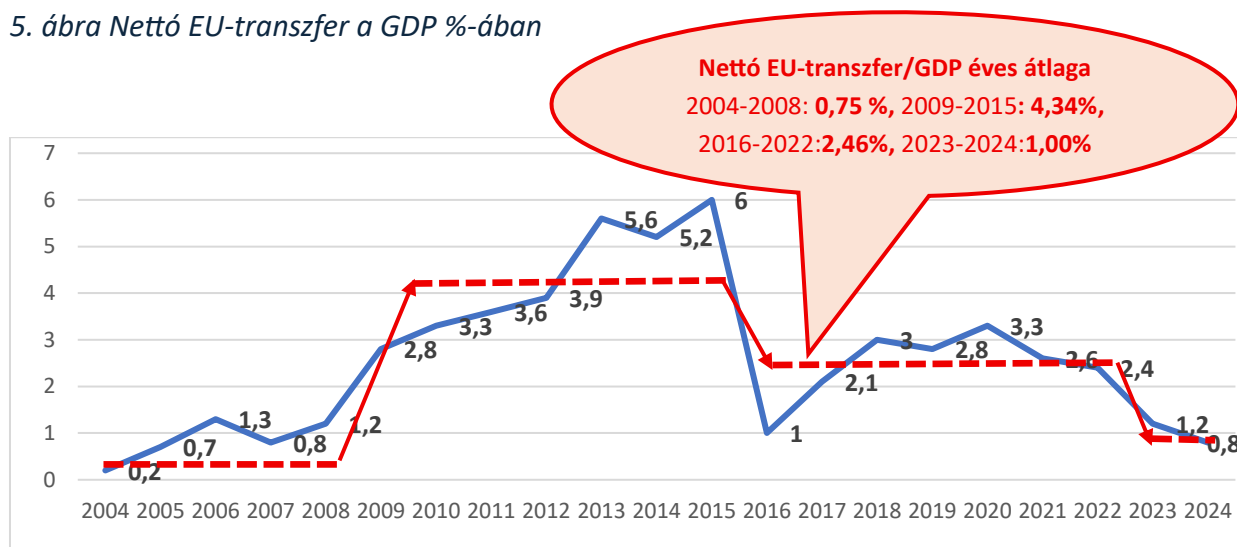
⁸ Például az Elios támogatás kiemelése az EU-s csomagból, a kivitelezői közbeszerzésekben a Mészáros és Mészáros Zrt bekerülése a Közgép Zrt kiváltságos pozíciójába, a horvátországi autópálya építési költségeket messze meghaladó kiszámlázott magyarországi autópálya építési költségek, az Öveges program, a felcsúti kisvasút és a rászorulóknak részére összeállított arcátlanul felülszámlázott segélycsomagok botrányai.

⁹ Jóllehet az uniós támogatások eladósodás nélkül biztosítanak forrásokat a gazdaságok gyorsabb fejlődéséhez, a magyarországi tapasztalatok különösen megerősítik azt a követelményt, hogy a források hatékony

Eddig egyetlen esetben történt meg az, hogy Magyarország vissza nem térítendő támogatás helyett hitelként kapott uniós külső finanszírozást. 2008-ban a pénzügyi válsághelyzet elhárítására kért IMF-EU-Világbank készenléti hitelcsomagnak volt egy 6,5 Mrd EUR összegű uniós komponense is. Ennek az utolsó részlete is visszafizetésre került azonban 2016-ban. Újabb hitelfelvételre az unió RRF programja keretében kerülhetett volna sor, de a magyar tagállam a rendelkezésre álló hitelkeretet valószínűleg kihasználatlanul fogja hagyni. És végül az uniós hitelfinanszírozási lehetőségek ügyében a legújabb fejlemény az, hogy a Nemzetgazdasági Minisztérium közzétette, hogy az EU SAFE programja keretében egy óriáshitel felvételét készítik elő, amelynek az első lehívásai 2026 elejére várhatók.

A nettó EU-transzferek GDP arányos értékei az 5. ábrán láthatók. Ennek a grafikonnak az éves adatsora nagyon közel áll a 3. ábrán szereplő EU által közzétett, Magyarországnak jutó nettó uniós támogatások adatsorához, a fizetési mérleget közvetlenül befolyásoló jelentős hatása miatt mégis érdemes ezt külön is elemezni.

5. ábra Nettó EU-transzfer a GDP %-ában

5. Forrás: Saját szerkesztés MNB Statisztika Éves idősorok és MNB Fizetési Mérleg Jelentés (2025. április) alapján

A nettó EU-transzferek Magyarország 2004 óta tartó uniós tagsága során minden évben javították az ország fizetési mérlegét. A GDP arányos nettó EU-transzferek mértékét illetően négy időszak különböztethető meg. 2004-2008 között, amikor még alig csordogáltak az uniós támogatások, a nettó transzferek éves összege átlagosan a magyar GDP 0,75 %-át tették ki. 2009-2015 között, a 2007-2013-as ciklus kiemelkedő támogatási összegeinek és a maximális lehívásoknak köszönhetően ez a mutató az éves GDP átlagosan 4,34 %-ára ugrott. 2016-2022 között, mivel a 2014-2020-as ciklusban a kapott támogatások már mérséklődtek, az átlagos nettó EU-transzferek a GDP 2,46 %-ára csökkentek. A 2021-2027-es pénzügyi ciklusban azután az EU költségvetésben az előirányzott támogatások tovább mérséklődtek, viszont emellett az

felhasználásához jól működő programozási, végrehajtási és ellenőrzési rendszerek is szükségesek, mert anélkül „az ingyen pénz ára a korrupció” (Tóth, 2021) és a pénzek haszontalan elköltése.

éves GDP átlagosan 1,0 %-át kitevő RRF támogatásokat¹⁰ is előirányoztak a magyar tagállam számára, így minden szükséges feltétel teljesítése esetén éves átlagban a GDP 2,5 %-át tehetné ki a fizetési mérleget javító nettó EU-transzferek aránya. De nem ez következett be, mert a különböző (elsősorban jogállamisági) feltételek nem teljesítése miatt a kohéziós támogatások jó része és az RRF eszközök egésze befagyott.¹¹ Így aztán 2023-2024-ben a fizetési mérleget javító uniós nettó transferek mértéke az éves GDP átlagosan 1 %-ára esett vissza.

A nettó EU-transzferek beáramlása tette lehetővé Magyarország nettó külső adósságának 2009-től 2020-ig tartó csökkenését is (ld. 6. ábra). Ahogy azt a Portfolio elemzése és a KPMG értékelő tanulmánya is megállapította, ennek köszönhető az ország kiszabadulása az adósságcsapdából: az EU-IMF-Világbank likviditási hitel visszafizetése és a háztartások deviza alapú hiteleinek forintosítása, továbbá az államháztartás adósságának refinanszírozásában a deviza források arányának radikális csökkentése. A COVID válság azonban megállította az államadósság csökkenését és a megugró belföldi infláció megdrágította a forint alapú finanszírozást, így újra növekedésnek indultak a nettó külső adósságok, miközben 2022 után a nettó EU-transzferek beáramlása is kezd elapadni.

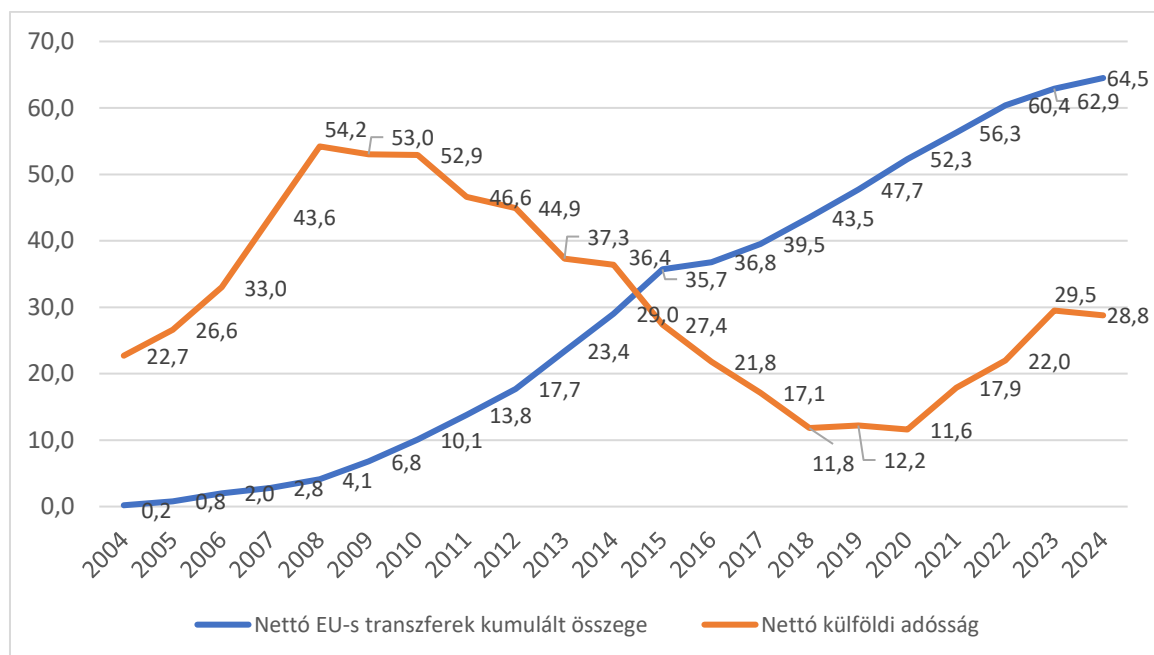
Bár az EU támogatások nagy részét nem a költségvetésen keresztül, hanem közvetlenül folyósítják a kedvezményezettek részére, a támogatások - a külső egyensúly javítása mellett - jelentősen javítják a költségvetés egyensúlyát is. Háromféle hatással kell itt számolni: magyar befizetés az EU részére, magyar állami kiadásokat helyettesítő EU finanszírozás és az EU által finanszírozott programok többlet adóbevétele. Az EU részére történő költségvetési befizetések növelik az éves költségvetés hiányát, ezt viszont kompenzálja az, hogy joggal feltételezhető, hogy az uniós támogatások költségvetési kiadásokat váltanak ki az agrár szférában és a kommunális beruházások terén is, legalább a befizetési összeg nagyságrendjében. Így a becslési feladat a kapott *nettó* támogatások felhasználásához kapcsolódó ÁFA-bevételek és munkabér adók becslésére korlátozódik. Becslésünk szerint a többlet adóbevételeknek köszönhetően az éves költségvetés pozíciójának javulása a kapott nettó uniós transferek összegének 15-20 %-át is elérheti.¹²

¹⁰ A 2021-2027-es ciklusban szintén előirányzott RRF *hitelek* (amelyek az éves GDP átlagosan kb. 0,5%-át tennék ki) visszafizetendő finanszírozási tételek, ezért nem tartoznak a nettó EU-transzferek körébe.

¹¹ Emellett az EU Bíróság határozatának végre nem hajtása miatt bírság kötelezettséget róttak ki, amelynek az összege naponta nő és immár meghaladja a 450 millió EUR-t. Az MNB Fizetési mérleg jelentése ezt a kötelezettséget levonja a nettó EU-transzferek összegéből, azzal számolva, hogy ezek a tételek mindenképpen levonásra kerülnek majd a lehívható támogatásokból. A következő időszak nagy kérdése az RRF eszközökből kapott előlegek kezelése a fizetési mérlegben, miután a kormány gyakorlatilag már feladta az RRF mérföldkövek teljesítését.

¹² Az MNB adatai szerint a Nettó EU-transzferek 2015-ben a GDP 6 %-át tették ki. A KPMG/GKI ex post értékelő tanulmánya szerint „Az uniós források hiányában az államháztartási hiány 2015-ben 1,8 százalékponttal lett volna magasabb. A költségvetés egyenlegének bevételi oldalán a fejlesztési források elsősorban az áfa-bevételeken és a bérékhez kapcsolódó bevételeken keresztül fejtették ki pozitív hatásukat.” (KPMG, 2016b: 15.o.)

6. ábra Magyarország nettó külföldi adóssága* és a 2004 utáni nettó EU-transzferek kumulált összegének alakulása (Mrd EUR)

*A speciális célú vállalatok (SCV) adóssága és a közvetlentőke-befektetéseken belüli adósság típusú instrumentumok nélkül

6. Forrás: Saját szerkesztés az MNB Statisztika Éves idősorok és MNB Fizetési Mérleg Jelentés (2025. április) alapján

Az EU támogatások makrogazdasági hatásai közül a *pénzügyi (főként külső finanszírozási) stabilizációs hatások kiemelt jelentőségűek és - szemben a növekedést serkentő hatásokkal - könnyen ki is mutathatók*. Azzal, hogy a nettó EU-transzferek révén vissza nem térítendő (és tulajdonosi jövedelem vagy hitelkamat követeléseket nem keletkeztető) külföldi források bevonása történik, amelyek jelentősen javítják a fizetési mérleget, nem növelik a deviza adósságot és javítják a költségvetési egyensúlyt, kétféleképpen is erősödhet a támogatásban részesülő tagállam gazdasági helyzete. Egyfelől nagy segítséget jelent ez egy megbomlott egyensúlyú gazdaság külső finanszírozásának és költségvetésének stabilizálásában (ez történt Magyarországon 2010-2015 között), másfelől – hipotézisünk szerint – számottevően tágulnak a gazdasági növekedésnek a nemzetgazdaság rendelkezésre álló jövedelem által behatárolt korlátjai.¹³ Ez lehetővé teszi, hogy az export bővülése mellett a belföldi kommunális fejlesztések léptékváltása és a reálbérek emelése is fenntartható módon húzó szerepet játsszon a növekedésben (érdemes lenne ebből a szempontból is vizsgálni Románia és Bulgária esetét).¹⁴

¹³ Hüttl Antónia és Oblath Gábor írása hívja fel a figyelmet arra, hogy az olyan országban, amelyben jelentős a pozitív nettó EU-tőketranszfer „a nettó tőketranszferekkel (NKT) korrigált GNDI (GNDI+NKT) alkalmasabb mutató a nemzetgazdaság rendelkezésre álló források kifejezésére” (Hüttl-Oblath, 2025).

¹⁴ A 2010 utáni magyar növekedési politika 2024-ig a fogyasztás növelésével szemben az export és a beruházások növelését helyezte előtérbe. A gazdaságpolitikai mix alapvető összetevői voltak a leértékelő árfolyampolitika, ezzel az exportáló cégek munkaerőköltség növekedésének fékezése, továbbá az ipari befektetések masszív fiskális

2.4. A kapott nettó támogatások GDP emelő hatásának nagyságrendi becslése

A kapott uniós transzferek mindkét alapvető típusa (a KAP keretében kapott támogatások, illetve a strukturális alapokból kapott kohéziós célú támogatások) hosszútávú struktúrapolitikai eszközöknek tekinthető, amelyek esetében félrevezető lehet az eredményességüket a rövidtávú fiskális stimulusok növekedési mércéit alkalmazva értékelni. Ennek ellenére újra meg újra felmerül az igény ezen agrár- és kohéziós támogatások nemzetgazdasági növekedési hatásának a megismerésére.

Az uniós transzferek növekedési hatása nagyon összetett. Ennek feltárása érdekében először is az uniós támogatási rendszer egy-két alapvető jellemzőjét kell rögzítenünk. A támogatások programok szerinti és tagállamok közötti allokációja a hét éves uniós költségvetésekben történik meg. A támogatások tagállami lehívása a projektek befejezése és elszámolása után valósulhat meg, amelynek a végső határideje a projektek lekötését követő harmadik év (N+3 éves szabály). Ennek következtében egyfelől a hét éves pénzügyi ciklus így gyakorlatilag tíz évesre hosszabbodik, másfelől a támogatások lehívása a pénzügyi ciklus kezdetén minimális, majd évről-évre növekvő, súlyosan „farnehéz”, a 8-10. években érve el a maximumot, ami lehívási szemszögből a ciklusok 2-3 éves késleltetését jelenti (ld. pl. Casa et al., 2025).¹⁵ Az uniós agrár- és kohéziós támogatások esetében a rövidtávú keresleti oldali hatások mellett nagyon hangsúlyosak a beruházások eredményeképpen létrejövő tőkeelemek és infrastruktúrák kínálati oldali növekedési hatásai is. Emiatt az ex ante modellekben két időhorizonton is kiszámítják a GDP emelő hatásokat, a pénzügyi ciklusok lehívási szakaszának zárásáig, továbbá 15-20 éves időszakban is (ld. Varga-in 't Veld, 2010; Casas et al., 2025), rámutatva arra, hogy a GDP emelő hatások jóval a lehívási időszakon túl is jelentkeznek. Mindeddig azonban teljeskörű ex post hatásvizsgálatok (amelyek nemcsak a támogatások elköltését, hanem a GDP emelő hatásokat is tényadatokból kiindulva vizsgálják) csak a lehívási szakasz végéig tartó időszakra, középtávra készültek.

A továbbiakban ebben a tanulmányban is megmaradunk a középtávú GDP emelő hatások vizsgálatánál, felvállalva azt, hogy a támogatások hosszútávú növekedési hatásait hatásokat is ebbe kell beleszámítani. Ennek során egy-egy pénzügyi ciklus 10 éves lehívási időszakának *összesített támogatásait kell összevetni a támogatások GDP változtató hatásával, amely a támogatások felhasználásával elért, a pénzügyi ciklust megelőző évi GDP-hez képesti változás és a támogatások nélkül (tényellenesen) elért GDP változás (baseline) különbsége*. Ezt a különbséget *modellek segítségével lehet kiszámítani* (változatlan árakon, vagy GDP arányosan) és ehhez hozzáadva a hosszútávú hatásokat, megkapjuk egy-egy pénzügyi ciklus támogatás/növekmény arányszámát. Amennyiben feltételezzük ennek az arányszámnak a

támogatása. 2024-2025-ben, a stagflációs magyar gazdaságban és a közeledő választások miatt azonban egy gazdaságpolitikai fordulat következett be, a kormányzat által erőltetett – a termelékenység változástól elszakadó – reálbér emeléssel, a leértékelő árfolyampolitika deklarált megszüntetésével és a korábbi export- és beruházás vezérelt növekedésről fogyasztás vezérelt növekedésre áttéréssel.

¹⁵ A támogatott projektek költségeinek cikluson belüli eloszlása viszont messze nem ilyen szélsőséges, köszönhetően az EU-s támogatások tagállami költségvetési megelőlegezésének, az EU előlegeknek, illetve a támogatottak részéről történő előfinanszírozásnak.

ciklusokon túlnyúló stabilitását, akkor ezt felhasználhatjuk olyan illusztratív becsléshez is, hogy az uniós tagság teljes időszakában a ténylegesen lehívott uniós agrár- és kohéziós támogatások átlagolva évente milyen mértékben emelték a GDP szintjét (de nem a növekedési ütemét!).¹⁶ Ezen fogalmi tisztázást követően célszerű röviden összegezni a magyarországi támogatás felhasználási tapasztalatokat különböző vetületekben és nézőpontokból.

A 2. sz. táblázatban öt nagyon különböző modellszámítást hasonlítok össze, amelyek az EU támogatások magyarországi növekedési hatását is tárgyalják. Ebből két ex ante és két ex post modellszámítás is a 2007-2013-as pénzügyi ciklusra vonatkozó GDP növelő hatást vizsgálta, míg az ötödik a 2014-2020-as ciklusnak a költségeket illetően ex post, míg a támogatási hatásokat illetően ex ante megközelítésű.

A modellszámítások közül az EU Bizottság által közzétett Varga-in 't Veld (2010) és Casa et al (2025) tanulmányok egy-egy ciklus összesített kohéziós támogatásainak a pénzügyi ciklust záró lehívási időpontig összesített, a támogatások által indukált GDP növekményhez viszonyított arányszámát (multiplier) tekinti fő indikátornak, emellett szerepelteti a 15-20 éves növekedési hatás kitekintéseket is¹⁷, míg a többi hatásvizsgálat a lehívási időszak végén lezárul. Az összehasonlíthatóság érdekében a mindegyik modellszámítás eredményeit bemutatom egy középtávú növekmény indikátorra átszámítva, amelyet az *uniós agrár- és kohéziós támogatások (pénzügyi ciklusok lehívási időszakára számított) GDP növelési arányszámának* nevezek.¹⁸ A hivatkozott modellszámítások közül *négy Magyarország specifikus, a 2007-2013-as ciklusra vonatkozó középtávú mutatókat is tartalmaz: a* kiszámított (támogatás/támogatás indukált GDP növekmény) arányszámai 0,83-as, 0,85-ös, 0,9-es és (beavatkozási területektől

¹⁶ A Társi-nak az Új Magyarország tervről készített ex ante értékelése is hivatkozik egy kormányzati szakértői anyagra, amely felhívta a figyelmet arra a megkülönböztetésre, hogy: „növekedési hatások” helyett pontosabb lenne a reálkonvergenciára gyakorolt hatásokról beszélni, amelyet az egy főre jutó, vásárlóerő-paritáson mért GDP-vel mérhetünk. Az EU-alapok hatása ugyanis egy azonnali GDP-szinthatásban, nem pedig a növekedési ütemre gyakorolt tartós hatásban mutatkozik meg. A hosszútávú növekedési ütem valójában nem változik, pusztán annyi történik, hogy a pozitív extern hatások következtében a GDP szintje kerül magasabb pályára.” (Társi (2007) Hosszútávú gazdasági hatások fejezet 18.o.) Ez az állítás olyan értelemben valóban megáll, hogy „végtelenül hosszú távon” a többlet növekedési ütem konvergál a nullához. De az EU-s értékelések tipikus időhorizontja középtávú (a 7 éves pénzügyi ciklusokhoz igazodó), erre az időtávra kiszámítható egy átváltási arány a támogatásoknak a GDP szintjét (átlagosan 1-3 százalékkal) emelő hatása és (és néhány tized százalékos) átlagos növekedési hatása között. Például, ha az EU tagságunk 2004-2024 közötti húsz éves időtávját vesszük, akkor egy évi átlagos 2,5 %-os EU támogatás nélküli GDP növekedéshez képest a GDP-t minden évben további 2,5%-kal emelő Nettó EU támogatás összegek beérkezése húsz éves időtávon évi 0.12%-kal magasabb átlagos növekedési ütemet eredményez.

¹⁷ A modellezési logika szerint a támogatások kínálati oldali hatásai – szemben keresleti oldali egyszeri hatásokkal-multiplikatívak. Az EU Bizottság modellje szerint a lehívási időszak végére a támogatások kínálati hatások, a felépített kapacitásokat üzembe helyezésével egyidejűleg, teljes mértékben jelentkeznek, majd 10-15 év alatt fokozatosan amortizálódnak (Casa et al., 2025).

¹⁸ Az összesített tárgyidőszaki GDP/összesített tárgyidőszaki EU támogatások arányszám kiszámításakor, tekintettel arra, hogy egy-egy pénzügyi ciklus teljes lehívási időszaka 9-10 év, mind a támogatásokat, mind a GDP emelő hatásokat (GDP arányokból kiindulva, vagy változatlan árakon) középtávon kell összesíteni, egyaránt számításba véve a keresleti és a kínálati oldali hatásokat. A Portfolio vitában hivatkozott fiskális multiplikátor ettől teljesen eltérő: a fogyasztási vagy beruházási kereslet ösztönzését célzó fiskális stimulusok rövidtávú növekedési hatásait fejezi ki.

függően) 0,53-1,04-es értékeket mutatnak. Az ötödik tanulmány EU átlagos arányszámot közöl a 2014-2020-as ciklusra vonatkozóan, 0,69-es középtávú értékkel. A hivatkozott modellszámítások alapján a továbbiakban azzal számolok, hogy *egy-egy pénzügyi ciklus támogatásainak középtávon kb. a 0,8-szerese a becsült éves átlagos GDP emelő hatása*. A GDP emelő hatások a pénzügyi ciklus utolsó lehívási évében a maximálisak, ezt követően egyszeri keresleti oldali hatások már egyáltalán nincsenek, a kínálati oldali hatások viszont még hosszú időtávon jelentkeznek, lassú ütemben amortizálódva (ld. Casa et al., 2024).

2. sz. táblázat: Az EU támogatások magyarországi növekedési hatását vizsgáló különböző modellszámítások összehasonlítása

	Tárki (2007)	Varga- in 't Veld (2010)	Major (2016)	KPMG (2017b)	Casas et al (2025)
A vizsgált EU támogatások terjedelme	Kohéziós támogatások	Kohéziós támogatások	Kohéziós támogatások	Összes EU támogatás	Kohéziós támogatások + REACT EU*
A vizsgált időszak	2007-2013-as ciklus	2007-2013-as ciklus 2016-ig mérve	2007-2013-as ciklus 2015-ig mérve	2006-2015-ös időszak	2014-2020-as ciklus 2023-ig mérve
A vizsgált időszak előtti vagy utáni	ex ante	ex ante	ex post	ex post	a költési adatokban ex post, a támogatási hatásokban ex ante
A növekedési indikátor Magyarország specifikus-e	igen	igen	igen	igen	nem, hanem EU szintű
A fő megállapítás a növekedési hatásról	a potenciális 3,4-3,5 %-os átlagos növekedéshez képest 0,4 százaléknyi növekedés-többlet**	0,83-as lehívási időszaki szorzó	a kohéziós támogatások a GDP szintjét 2008-2015 között évente 0,74,0,72, 1,31, 1,48, 1,73, 3,17, 4,47, 5,22 %-kal emelték***	a 2007 és 2015 közötti időszakban, 1000 forint uniós forrásra a különböző beavatkozási területeken 530-1039 forint GDP-hatás jutott****	2014-2023 közötti időszakban szorzó
Lehívási időszaki GDP emelési arányszámra átszámítva*****	0,9	0, 83	0,85	0,53-1,04	0,69

*EU szinten 355 MRD EUR kohéziós támogatás + 50 Mrd EUR REACT EU támogatás

**Tárki (2007) Összefoglaló megállapítások fejezet 15.o.

***Major (2016) 74.o.

****KPMG (2017b) 3.o.

*****A kohéziós támogatások GDP arányszámának kiszámításakor az összes támogatás 70%-át tekintjük kohéziós célúnak

A magyarországi tapasztalatok alapján mivel támasztható alá az, hogy a támogatások összegétől elmarad a támogatások által indukált középtávú GDP növekmény? A már hivatkozott, más újonnan csatlakozó országokra is jellemző támogatás abszorpciók nehézségei, a KAP támogatások magas részaránya¹⁹ és a túlnyomórészt infrastrukturális beruházások gyenge magyarországi kínálati oldali növekedési hatásán²⁰ kívül több *keresleti oldali elszivárgási (leakage) hatást* is meg kell említeni. A támogatás felhasználás keresleti oldali GDP emelő hatását a programokban teljesített kiadások *nettó import hatása*²¹ mellett kifejezetten *mérsékli néhány magyar specifikum*. A programok költségeit terhelő állami adóterhek (pl. önkormányzatok és más nem kormányzati szervezetek által *viszsa nem igényelhető ÁFA*) számottevők, amely adók a 2010-es éveknek a GDP arányában szűkülő költségvetései²² mellett csökkentették a támogatások GDP emelő hatását. A kereslet ösztönzés elszivárgásának további intézményesült mechanizmusává vált *az uniós jövedelempótló és a beruházási támogatások átáramlása az Orbán-rendszer patronált gazdasági elitjének tőkefelhalmozására*. Egyfelől a földalapú mezőgazdasági jövedelempótló támogatások fogyasztást bővítő hatását visszafogta, hogy az uniós támogatások jelentős része 40-50 ezer család vagyanosodásában (pénz, termőföld, ingatlan) csapódott ki. Másfelől az EU kohéziós támogatásai is részben az építőipari közbeszerzéseket valós versenyztetés nélkül, túlárzva elvivő (ld. Jandó, 2024), illetve a turisztikai támogatásokat szakmában megkapó nagyvállalkozói famíliák tőkefelhalmozását segítették.

Becslés az EU támogatások és befizetések egyenlegének magyarországi növekedési hatására:

Az EU nettó transzferek GDP emelő hatására vonatkozó becslés során a kapott támogatások hatását az EU költségvetési bevételeit növelő magyarországi közvetlen befizetésekkel és közvetett hozzájárulásokkal is korrigálni kell. Itt a legóvatosabban eljárva azt feltételezem, hogy a magyar hozzájárulások miatt kieső növekedési hatás ugyanakkora, mint a kapott EU támogatások felhasználásának eredménye.²³ Ebből következően az uniós tagságunk során

¹⁹ A KPMG tényadatokon alapuló támogatásértékelő tanulmánya szerint a támogatások GDP hatása beavatkozási területenként jelentősen eltérő (ld a 2. sz mellékletet). „Míg a kifizetések 31 százaléka a mezőgazdaságba áramlott, csupán a teljes GDP-hatás 23 százaléka és a foglalkoztatási hatás 20 százaléka köszönhető az agrártámogatásoknak.” (KPMG, 2017a: 5.o.)

²⁰ A támogatásokat hatásait modellező munkákban jellegzetes különbség mutatkozik az ex ante EU-s modellek kínálati oldali hatás feltételezései (a kínálati oldali hatások a lehívási időszak végen már maximálisan érvényesülnek és attól kezdve két évtized alatt amortizálódnak, ld. Casas et al., 2025), illetve a magyarországi tapasztalatokat feldolgozó ex post vizsgálatok megállapításai között (a létrehozott kapacitások nem ritkán csak többéves késleltetéssel fejtik ki teljes növekedési hatásukat (ld. Balás et al., 2015 és Major et al., 2016).

²¹ „Összesítve a külkereskedelmi egyenlegre gyakorolt hatást a 2006 és 2015 közötti időszakban, 1000 forint uniós forrásra összesen 41 forint egyenlegrontó hatás (463 forint importthatás és 422 forint exportthatás) jutott.” (KPMG (2016b) 11.o.). Ez a mérték egyáltalán nem tekinthető magasnak, cáfolva azt a politikusi véleményt, hogy a támogatások az import révén a nettó befizető országokban kötnek ki.

²² A 2010-es években a kivételesen kedvező nemzetközi konjunktúráls és pénzügyi feltételek mellett folytatott pro ciklikus magyarországi gazdaságpolitikában ugyanis nem a költségvetésért felelős Pénzügyminisztérium, hanem az MNB vált a keresletösztönző intézkedések vezérévé az ún. „magasnyomású gazdaságpolitika” meghirdetésével és támogatott, alacsony kamatozású hitelprogramok bevezetésével.

²³ A támogatások felhasználási hatékonyságának egyik fontos indikátora az egyajánlattevős közbeszerzések aránya. A közbeszerzések tendenciákat elemző CRCB megállapítása szerint az uniós forrásokat, illetve a magyar

kapott támogatások növekedési hatását a nettó EU-transzferekből kiindulva kell becsülni és arra kell alkalmazni a becsült arányszámot. Feltételezem, hogy a nettó transzferek GDP emelő hatása támogatási ciklusokon túlnyúlóan állandó. **A 2007-2013-as ciklus támogatás hasznosulási vizsgálatainak eredményeit kiterjesztve, becslésem szerint Magyarországon a kapott nettó EU-transzferek átlagolva 0,8-as középtávú arányszámmal emelik az éves GDP szintjeit.**

2.5. A 2021-2027-es pénzügyi ciklus EU támogatásainak és a helyreállítási eszközöknek feltételelessé tétele - a magyarországi támogatások részleges felfüggesztése

A 2020-as évekbe érve - nem kis részben éppen az uniós támogatások magyarországi felhasználásával kapcsolatos viták és magas korrupciós kockázatok miatt - új alapokra helyezték az uniós támogatások folyósítását az ún. „*kondicionalitás*” általánossá tételével.

2020-2021: először az EU történetében, a 2021-2027-es ciklus EU támogatásainak és a helyreállítási eszközöknek (RRF) a lehívását a szakmai mérföldköveken túlmenően jogállamisági feltételekhez is hozzákötötték.

2022 április: a jogállamiság rendszerszintű megsértése miatt a Bizottság aktiválta az ún. jogállamisági mechanizmust Magyarország ellen és korrekciós intézkedéseket kért, továbbá javaslatot tett a Kohéziós források 65 %-ának felfüggesztésére.

2022 december: a kormány által kidolgozott korrekciós intézkedések csak kis részben teljesítették az EU igényeit, ezért a Tanács döntött a Kohéziós források Strukturális programjai 55%-ának felfüggesztéséről, minden végleges RRF lehívás (részben szakmai, részben jogállamisági) mérföldkő teljesítési feltételekhez kötéséről, KEKVA egyetemek részvételének felfüggesztéséről az Erasmus+ és Horizon programokban.

2023 december: a bírósági rendszer függetlenségének és a közbeszerzési rendszer javítására tett magyarországi intézkedéseket elismerve engedélyezték a Kohéziós források fel nem függesztett részének lehívását.

2024 végén a Kohéziós forrásokban a felhasználási határidők lejárta miatt végleges forrásvesztés következett be 1,04 Mrd EUR összegben.

2025 májusi helyzetkép: nincs előrelépés a jogállamisági feltételek és RRF mérföldkövek teljesítésében, itt 10,4 Mrd EUR forrás elvesztése fenyeget már 2026-ban (ebből 920 m EUR előleget már kifizetett az EU), a Kohéziós forrásokban már elvesztve 1 Mrd EUR, befagyaszta 6,3 Mrd EUR, elérhető 12,4 Mrd EUR, lehívott előleg 2 Mrd EUR, míg az agrár támogatásokban elérhető a teljes 12 Mrd EUR. Továbbá, a magyar menekültügyi rendszer ügyében az Európai

költségvetési forrásokat használó közbeszerzésekben az egyajánlattevős eljárások aránya egyaránt a 2010-es évek közepéig 40 % körüli volt, ezt követően az EU beavatkozására az uniós forrásokat felhasználó eljárásokban nőtt a versenyeztetési arány, de még így sem sikerült az uniós elvárásra (max. 10 %) leszorítani a versenyeztetés nélküli beszerzések arányát. Eközben a magyar forrásokat felhasználó eljárásokban ez a mutató még romlott is (CRCB,2022).

Unió Bírósága által hozott egyszeri 200 millió eurós és napi 1 millió eurós bírságok miatt az Európai Bizottság 2025 augusztusára már több mint 570 millió eurót zárolt (Bába,2025)), amely összeggel bármely támogatási forrás csökkenthető.

Az MNB Fizetési mérleg jelentésének adatai szerint a nettó EU-transzferek értéke a 2021-2027-es uniós költségvetésben és az RRF eszközökben előirányzott, átlagosan az éves GDP 3 százalékát kitevő összeg helyett 2023-ban már a GDP 1,2 százalékára, majd 2024-ben a GDP 0,8 százalékára zsugorodott. Elsősorban az állami beruházásokat finanszírozó tőketranszferek csökkentek, a folyó transfereket a pedagógus béremeléshez hozzájárulás emelte. A magánszektor felhasználása (KAP!) továbbra is magas, az államháztartás EU-val szembeni 2024-es negatív egyenlegét a hivatkozott bírság is rontotta. (MNB Fizetési mérleg jelentés (2025. április) 12-13.o.).

2025 évi uniós hitelfelvételi fejlemények: miközben a kormányzat az év közepére gyakorlatilag lemondott az unió által is előirányzott RRF hitelek felvételéről, váratlanul belépett az EU SAFE uniós hitelprogramba, figyelmen kívül hagyva a parlamenttel korábban elfogadtatott tilalmakat. Még 2024-ben az Alaptörvény XIII. módosítása részeként kimondták, hogy Magyarország csak az országgyűlési képviselők kétharmados szavazatával elfogadott határozatával járulhat hozzá az EU olyan hitelfelvételéhez, amely Magyarország számára is fizetési kötelezettséget keletkeztet. Ezt követően 2025 márciusában az Országgyűlés kormánypárti többsége politikai nyilatkozatban utasította el, hogy az EU hitelfelvétel révén egy 150 milliárd EUR összegű olyan finanszírozási eszközt hozzon létre az európai védelmi képességek fejlesztésére, amelyből a tagállamok részére hosszú lejáratú kedvezményes hiteleket nyújtanak majd. Az országgyűlési nyilatkozat ellenére a miniszterelnök azonban az Európai Tanács ülésén mégsem vétőzta meg a tőkepiaci forrásbevonással létrehozandó EU SAFE eszköz létrehozását, sőt a magyar kormány hamarosan be is nyújtotta az igényét 20 Mrd EUR hitel felvételére. 2025 szeptember elején azután a magyar kormányzat már azt tette közzé, hogy uniós jóváhagyást kapott 16,2 Mrd EUR összegű óriáshitelt – amely az államadósság több, mint 10 %-a – vegyen fel az EU SAFE programból. Csak a költségvetés és államadósság romló finanszírozási perspektívái indokolhatják, hogy a „szuverenista” magyar kormányzat becsatlakozott az uniós hatáskör bővítés és közös eladósodás ezen új programjába (a miniszterelnök ennek ellenére még a 2025 szeptemberi programadó beszédében is elutasította a „közös eladósodást” (Orbán,2025b)).

3. Az uniós keretfeltételek alakulása, politikai válaszutak és a magyar gazdaság uniós jövőképei

3.1. Alapvető feltételezéseink az uniós keretfeltételek alakulására

Az EU gazdasági integrációit három részrendszerből állónak tekinthetjük:

- Uniós *döntési rendszer*, gazdaság- és költségvetési *politika* (7 éves uniós költségvetés, klímapolitika stb.)
- Az egységes piac és a megerősített együttműködések *intézményrendszere és szabályozásai*
- *Reálgazdasági* komplexum (kereskedelmi és logisztikai kapcsolatok, termék értékláncok stb.)

Az unió 2028-2034-es költségvetésének közreadott tervezetét követve azt feltételezem, hogy a vizsgált időhorizonton, 2034-ig nem következik be az unió bővítése. A nyugat-balkáni országok, Ukrajna és Moldova teljes jogú taggá válás helyett csak tanácskozási jogokat és az előcsatlakozási források bővülését várhatják. Az unió bővítéséhez elengedhetetlen az EU döntésképeségét erősítő belső reform, azaz a döntési egyhangúság követelményének szinte teljeskörű felváltása a tagállamok minősített többségével meghozott döntésekkel. Ennek a biztonságos intézményesítéséhez azonban már az alapszerződést is módosítani kellene, amivel szintén nem számolok.

Az EU jelenlegi 2021-2027-es költségvetési ciklusának támogatás kifizetéseit (amelyek 2030-ban zárulnak) a jogállamisági feltételek és szakmai mérföldkövek teljesítésének hiánya és az RRF határidők lejárta csökkentheti. Az EU Bizottság 2025 júliusában tette közzé a kiinduló javaslatát az unió 2028-2034-es költségvetésére (European Commission, 2025d), amely ugyan a következő másfél éves tárgyalási szakaszban rengeteget fog még változni, de megmutatja már a várható változások fő irányait. A költségvetési javaslat transzferekre vonatkozó része szerint tovább csökkenhet a KAP-ra és a kohéziós célokra allokált összeg, míg a védelmi ipart is magában foglaló versenyképességi támogatások összege jelentősen emelkedik. Nemzeti tervekbe fogják össze az agrár és kohéziós támogatásokat, ahol minden támogatás (beleértve az agrár támogatásokat is!) lehívását feltételelessé teszik, és egy külön alap és elkülönített eszközök segítik majd a nem EU-tag Ukrajna védelmét és stabilizálását. *A javaslat igazi meglepetése, hogy Magyarország 37,7 Mrd EUR támogatásra számíthat (2025-ös áron), amelyből az agrár és kohéziós célú támogatások a teljes időszakra 35 Mrd EUR-t tesznek ki (átlagosan évi 5 Mrd EUR-t, mert a magyarországi régiók többségének fejlettsége még mindig elmarad átlagos fejlettség 75 %-ától!).* Nemcsak a várható uniós költségvetési támogatások maradnak folyó áron a 2021-2027-es költségvetés szintjén, hanem a fizetési mérlegünket javító nettó EU-transzfer pozíciónk is. Ugyanis, jóllehet az uniós költségvetési centralizáció a GNP 1,27 %-ára fog emelkedni, ez nem érinti a hagyományos tagállami hozzájárulásokat (azok a GNI 1 %-át teszik majd ki), mert a centralizációs növekményt teljes mértékben új uniós szintű, főként környezetvédelmi befizetésekből fedeznék majd. *Lesz tehát vesztenivalója a magyar gazdaságnak, mégpedig továbbra is történelmi léptékben!*

3.2. A közeljövő politikai választásai - lehetséges kimenetek

A következő években több olyan politikai választáshoz érkezünk, amely a magyar gazdaság unión belüli helyzetét alapvetően megváltoztathatja. Ezek a következők.

- A 2026-os magyarországi választások kimenetele ma teljesen nyitott, és a választások egyik fő vitakérdése az unióhoz fűződő viszony:
 - o vagy marad az Orbán-kormány, és akkor nem várható fordulat a magyar kormányzat uniós politikájában és a jogállamisági meg nem felelési konfliktusban,
 - o vagy politikai fordulat következik be a választásokon, és olyan ellenzéki erők kerülnek kormányra, amelyek a jogállamisági feltételek teljesítését és a még le nem járt támogatások lehívását ígérik.
- Az Európai Tanács tovább viheti a Magyarország elleni 7. cikkely szerinti eljárást és a tagállami jogokat – az uniós támogatások jogállamisági jelenlegi felfüggesztésén túlmenő - korlátozó határozatot hoz.
- A magyar tagállam eskálálhatja az EU-val szembeni konfliktusát és
 - o esetleg meg nem kerülhető vétó alkalmazásával bénítja meg a tanácsi döntéshozatalt,
 - o esetleg elindítja a kilépést az EU-ból,
 - o esetleg sikerre viszi az unió ellenes pártok tagállami és EU parlamenti áttörését.

3.3. A magyar gazdaság élesen eltérő lehetséges uniós jövőképei

A feltételezett uniós keretfeltételek és a politikai választatok lehetséges kimenetei alapján hat különböző jövőképpel kell számolni.

Az uniós integrációkból kiszakadás jövőképei

A) Az EU és a magyar tagállam közötti feszültség továbbra is a jelenlegi kiélezett szinten marad, az uniós támogatások jogállamisági felfüggesztése a 2023 végi állapot szerint befagy: a magyar tagállam nem hoz érdemi újabb intézkedéseket az uniós támogatások jogállamisági feltételeinek teljesítésére és rendszeresen megvétózza a tanácsi határozat-tervezeteket, az unió nem szabadítja fel a felfüggesztett támogatásokat, emiatt az RRF transzferek teljesen- a strukturális támogatások részben elvesznek (ez a jelenleg fennálló állapot). A 2028-2034-es ciklusban kezdettől fogva felfüggesztik a kohéziós támogatások 55 %-át.

B) Az EU és a magyar tagállam közötti feszültség tovább eskálálódik, Magyarország uniós karanténba záródik. A feszültségeket eskálálhatja, ha a magyar tagállam meg nem kerülhető vétó alkalmazásával bénítja meg az uniós biztonságpolitikai és költségvetési döntéshozatalt, illetve, ha a Magyarország elleni 7. cikkely szerinti eljárást a második szakaszba lépteti és szankcióval zárja. Ennek a folyamatnak a vége a magyar

tagállami jogok korlátozása, amely végső fokon *minden kohéziós és agrár támogatás befagyasztásával*, és a szavazati jogok felfüggesztésével járhat (*legkorábban 2026-tól*).

C) A „huxit” elindítása: a magyar kormányzat bejelenti a kilépési szándékát, megszületik a kilépési megállapodás, majd megtörténik a kilépés (*legkorábban 2028-tól*).

D) „Brüsszel szuverenista elfoglalása”: az unióellenes pártok többséget szereznek a nemzeti és az európai választásokon, majd ez az európai tanácsi és parlamenti többség visszabontja az unió föderális elemeit és végső fokon felszámolja az EU-t (*legkorábban 2028-tól*).

Az uniós integrációba visszailleszkedés jövőképei

E) Az uniós jogállamisági feltételek teljesítése, csatlakozás az Európai Ügyészséghez (vissza az alappályára): a magyarországi választásokat követően az új kormányzat intézkedéseket hoz az uniós jogállamisági feltételek teljesítésére és bejelenti a csatlakozást az Európai Ügyészséghez, az unió lehívhatóvá teszi a véglegesen még el nem vesztett forrásokat és megszünteti a 7. cikk szerinti eljárást (*2026-tól*).

F) Az euro bevezetése, csatlakozás a Monetáris unióhoz: az új kormányzat menetrendet dolgoz ki az euro lehetséges legkorábbi bevezetésére, és ehhez igazitja a monetáris és költségvetési politikáját, majd csatlakozik (csatlakozás legkorábban 2030-tól).

Itt ismét fel kell hívni a figyelmet arra, hogy az egyes jövőképek bekövetkezési valószínűségét nem tárgyalom. Akik ilyesmibe bocsátkoznak, azoknak meg kell küzdeni azzal a legújabb fejleménnyel is, hogy Orbán Viktor és a kormánya néhány napon belül élesen ellentétes programokat hirdetett meg az EU és a magyar tagállam viszonyának alakítására.²⁴

²⁴ Orbán Viktor a 2025. szeptember 5-i, választási programot meghirdető beszédében kijelentette, hogy az „Európai Unió a szétfelválás állapotában van”, „az eurozóna fel fog bomlani” és a „2035 utáni költségvetés lehetetlen lesz” (Orbán, 2025b), majd szeptember 7-én arról posztolt, hogy a „választást megnyerjük, utána nekifogunk Brüsszel elfoglalásának”. Szeptember 9-én azután a Nemzetgazdasági Minisztérium bejelentette, hogy Magyarország történetének egyik legnagyobb, 16,2 Mrd EUR összegű hitelét fogja az ország felvenni az EU SAFE programja keretében (Szabó, 2025)). Mivel a hitel első lehívásai 2026 elején történnek és a hitel törlesztésnek csak a türelmi ideje is 10 éves, a kormány itt azzal számol, hogy mégis lesz EU 2035 után is, továbbá az EU SAFE programjába bekapcsolódás egy újabb lépés lesz egy eddig kizárólagos nemzeti hatáskörbe tartozó ügy (védelmi beszerzések uniós finanszírozása és koordinálása) a tagállamok által közösen gyakorolt uniós hatáskörbe helyezésére.

4. A magyar gazdaság alternatív uniós jövőképei költségének/hasznának becslése során alkalmazott módszereink

A magyar gazdaság uniós kiszakadása számottevő költségekkel, uniós integrációjának helyreállása mérhető hasznokkal jár.

Az alternatív uniós jövőképek költségeit/alternatív hasznait *egy normatív magyar uniós alappályájához viszonyítva keresem, és az éves pénzügyi (külső finanszírozási) stabilizációs hatások eltéréseire, illetve a GDP-k eltérésére összpontosítva készítek becsléseket.* Ennek a normatív uniós alappályának a fő jellemzői a következők:

- az uniós alapszerződésben vállalt tagállami kötelezettségeket Magyarország a továbbiakban szándékosan nem szegi meg, az eddigi kötelezettség-szegéseket korrigálja, az Európai Bíróság határozatait teljesíti;
- az EU a 2021-2027-es uniós költségvetésben, továbbá az RRF-ben előírányzott magyarországi támogatásokat folyamatosan lehívhatóvá teszi;
- 2028-2034 között a Bizottság kiinduló költségvetési javaslata szerint az EU-tól agrár- és kohéziós támogatások – folyó áron változatlan összegekben - egyaránt érkeznek, RRF eszközök viszont már nem állnak rendelkezésre.

A külső finanszírozási stabilizációs hatás eltérésként, illetve GDP eltérésként kifejezett költségek/hasznok *becslésének módszerei a következők:* modellezési eredmények adaptálása, nagy elemző kapacitású szervezetek becsléseinek átvétele és analógiák alkalmazása. Az egyes hatások becslésére az alábbi módszereket alkalmazom (a módszer leírásával lehetőséget kívánok adni a becslések reprodukálására vagy jobb becslési megközelítések alkalmazására).

Az EU támogatások kiesése pályamódosító hatásainak becslése: feltételezésem szerint *a kieső támogatások fizetési mérleget rontó hatása megfelel a kieső nettó támogatások összegének, míg a GDP csökkentő hatása a kieső nettó támogatások 80%-át teszik ki.*

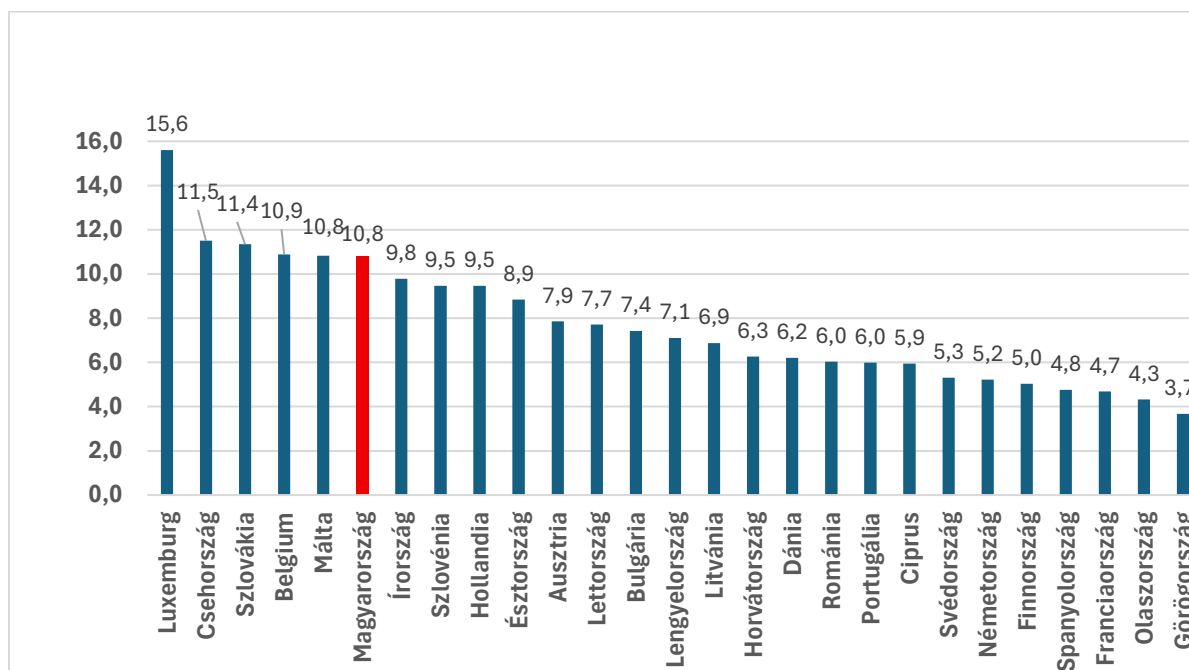
Az Egységes belső piac megszűnésének összesített hatása, illetve közvetlen tagállami piacvesztési hatása: tekintettel arra, hogy a belső piac hatásait számszerűsítő anyagok közül az EU 2019-es becslése szintetizált módszerű, továbbá az unió ezt a becslést még ma is irányadónak tartja, (ld. European Commission, 2025b), ezért a következőkben én is erre támaszkodom.

A piacvesztés GDP csökkentő hatásait illetően egy minimum értékkel számolok, szimplán összeadva a 2019-es EU bizottsági szintetizált becslés Magyarországra vonatkozó értékét (a GNI 10,8%-a) és az egy éven belül üzembe lépő, az EU Egységes belső piacára szállító 3 „gigafactory” (BYD, BMW, CATL) az MNB által 2030-ra 2,2%-osra becsült közvetlen és közvetett GDP növelő hatásának felét (MNB Inflációs Jelentés 2024 december, 22.o.). Ez az összesített hatás az Egységes belső piac unió szintű megszűnésére vonatkozik.

Amennyiben csak Magyarország lép ki az Egységes belső piacból, amely a többi tagállamban megmarad, akkor csak a *közvetlen piacvesztési hatások* érvényesülnek, amelyek a

leegyszerűsítő feltevésünk szerint az *Egységes belső piac* általános megszűnése összesített magyar tagállami hatásának a 60 %-át teszik ki (ezt az átlagos arányszámot az RRF hatásait tagállami közvetlen és a többi tagállamból begyűrűző hatásokként összegző modellvizsgálatból vettük át (European Commission, 2025c).

7. ábra Az Egységes belső piacnak az Európai Bizottság által becsült tagállami gazdasági hasznai (a GNI %-ában; 2018. évi adatok)

7. Forrás: European Commission (2019) 19.o, saját szerkesztés.

A schengeni övezet megszűnésének, illetve elhagyásának tagállami hatása: a kiinduló pontom a hivatkozott Felbermayr (2023) tanulmány számítási eredménye Magyarországra vonatkozóan (-3,5 %). Ha Magyarország egyedül esik ki schengeni övezetből, akkor a schengeni övezet megszűnése összesített tagállami hatásának a 60 %-ával számolok közvetlen magyar tagállami hatásként.

Az euro bevezetés- és a monetáris unióba belépés pályamódosító hatásai: ezt a hatást az államadósság GDP arányos kamatköltségei csökkenésének becslésére egyszerűsíttem le: a GDP minimálisan 1,0 %-át jelentő kamatszolgálat csökkenést várok, amely már a csatlakozás felkészülési szakaszában elkezd megvalósulni. Feltételezve, hogy a devizás államadósság aránya a 2025. évi 30 %-os szinten marad, az 1 %-os GDP arányos kamatszolgálat csökkenésből 0,3 % a fizetési mérleget is javító kifizetés csökkenés.

A magyar tagállam EU költségvetési befizetésének megszűnése: azt feltételezem, hogy ha már a kohéziós támogatások teljes összege és a KAP források is felfüggesztésre kerülnek, akkor a magyar kormányzat is megszünteti a direkt hozzájárulást az EU költségvetéséhez (B jövőkép), illetve nincs EU-s befizetés a C és D jövőképek esetén. Amennyiben viszont sor kerül a már

hivatkozott EU SAFE óriáshitel egy számottevő részének lehívására, akkor az EU költségvetéséhez való hozzájárulás megszüntetésére nem kerülhet sor.

Az EU 2028-2034-es költségvetési tervezetének támogatás módosító hatásai: a 2028-2034-es ciklusban RRF támogatások már nem lesznek. A 2028-2034-es ciklusban az EU kiinduló javaslata szerint a magyar tagállamnak jutó kohéziós és agrár források 2025-ös árákon *együtt* kb. évi 5 Mrd EUR-t tesznek ki, ami az éves GDP kb. 2,5 %-a (ha az eddigi arányokat követi a felhasználás, akkor az éves GDP 1,8%-a lesz a vidékfejlesztést is magába olvasztó kohéziós támogatás és 0,7%-a az agrár támogatás).

5. A magyar gazdaság uniós jövőképeinek a beruházásokra, a pénzügyi (külső finanszírozási) stabilizációra és a GDP szintjére kifejtett hatásai nagyságrendi becslése

A magyar gazdaság uniós jövőképeiben a különböző EU integrációs elemek változása által kifejtett pályamódosító hatásokra *a normatív alappályához képest* Mrd EUR-ban és az éves GDP %-ában kifejezve készítettem *nagyságrendi becsléseket*.

5.1. A magyar gazdaság uniós jövőképeinek a beruházásokra kifejtett hatásai nagyságrendi becslése

A becslés abból indul ki, hogy a magyar tagállam és az uniós közötti feszültség jelenlegi szinten történő befagyása esetén 2025-2027-ben elveszítjük a már befagyasztott Kohéziós támogatások összegét és az előirányzott RRF forrásokat. A 2028-2034 közötti ciklusban RRF források már nem lesznek és elveszítjük a Kohéziós források hasonló részét és a forrásvesztés csaknem egésze a beruházásokat tehermentesen finanszírozó uniós nettó tőkefinanszírozást csökkenti. Amennyiben a magyar tagállam és az uniós közötti feszültség eszkalálódik és minden transzfer megszűnik, évi 3,5 Mrd EUR összegű, beruházást finanszírozó tőkefinanszírozástól esünk el, amit mérsékelhet az évi 2 Mrd EUR magyar hozzájárulás felfüggesztése vagy megszűnése. Ha Magyarország visszatérne az alappályára, akkor ezeket a nettó finanszírozást be lehet kapcsolni a gazdaságfejlesztés finanszírozásába (ld. 3. sz. táblázat).

3 sz. táblázat. A magyar gazdaság uniós jövőképei fizetési mérleg módosító hatásainak becslése az alappályához képest a 2028-2034-es uniós ciklusban éves átlagban a GDP %-ában

A magyar gazdaság uniós jövőképei	Feltételezett eltérések a normatív alappályától	Az eltérés iránya
A) Az EU és a magyar tagállam közötti feszültség befagy	2026-2027-ben évi 1,6 Mrd EUR kohéziós célú beruházás és évi 2-3 Mrd RRF beruházás kiesése, a 2028-2034-es ciklusban évi 1,9 Mrd EUR kohéziós beruházás elmaradása	-
B) Az EU és a magyar tagállam közötti feszültség a végsőig eszkalálódik	KAP-ot is érintve 2026-2027-ben évi 1,7-1,8 Mrd EUR beruházás kiesése (RRF beruházásokkal együtt akár évi 5 Mrd EUR kiesés), a 2028-2034-es ciklusban évi 3,5 Mrd EUR kohéziós és agrár beruházás kiesése. Mindezek a hatását mérsékelheti az EU befizetések (évi 2 Mrd EUR) felfüggesztése*	--
C) A „Huxit” elindítása	A 2028-2034-es ciklusban évi 3,5 Mrd EUR nettó tőkefinanszírozás és évi 2 Mrd EUR befizetés kiesése	---
D) „Brüsszel szuverenista elfoglalása”	A 2028-2034-es ciklusban évi 3,5 Mrd EUR nettó tőkefinanszírozás és évi 2 Mrd EUR befizetés kiesése	---
E) Az uniós jogállamisági feltételek teljesítése	-	0
F) Az euro bevezetése, csatlakozás a monetáris unióhoz	A felkészülési szakaszban szükséges stabilizáció orientált pénzügyi politika beruházás visszafogó hatású, míg a befektetési országkockázat csökkenés és a kamatszolgálati kiadás csökkenés hamar beruházás élénkítő hatású lesz	- +

*Amennyiben sor kerül az EU SAFE programja keretében a bejelentett 16,2 Mrd EUR összegű óriáshitel akár csak részlegesen lehívására is, akkor az EU befizetések felfüggesztésére nem kerülhet sor

A magyar kormány 2022 óta egy olyan gazdaságpolitikai mixet hajt végre, amelyben magasan tartja a különadókat, leszorítja az államháztartási beruházásokat (a központi finanszírozású beruházások törlésével és az önkormányzatok forrásainak elvonásával), és erőlteti a vállalati reálbéremeléseket, abban a reményben, hogy a fogyasztás felpörgésén keresztül a költségvetésnek sok ÁFA bevételhez jut, amelyből a költségvetés felrobbantása nélkül is széleskörű politikai és nagybefektetői osztogatást lehet végrehajtani. Ez egy jövőfeléző gazdaságpolitika, amelyet sokáig már nem lehet folytatni. Gazdaságpolitikai kiigazítást kell végrehajtani, amelynek a társadalmi költségei magasak lesznek. Ilyen kilátások mellett különösen súlyos kormányzati gondatlanság lenne az uniós nettó tőke- és jövedelmi transzferek igénybevételéről lemondani a gazdaság stabilizálásában és fejlesztésében.

5.2. A magyar gazdaság uniós jövőképeinek a pénzügyi (külső finanszírozási) stabilizációra kifejtett hatásai nagyságrendi becslése

A magyar gazdaság különböző uniós jövőképeinek a külső finanszírozási stabilitásra kifejtett hatásai az F) jövőképben a legegységesebbek: amennyiben a devizás államadósság aránya a 2025. évi 30 %-os szinten marad, akkor az euro övezethez csatlakozás esetén feltételezett 1 %-os GDP arányos kamatszolgálat csökkenésből 0,3 % a fizetési mérleget is javító kifizetés csökkenés.

4 sz. táblázat. A magyar gazdaság uniós jövőképei fizetési mérleg módosító hatásainak becslése az alappályához képest a 2028-2034-es uniós ciklusban éves átlagban a GDP %-ában

Jövőképek	EU támogatások kiesése		EU egységes belső piacból kiesés	Schengeni övezet elhagyása, ill. megszűnése	Euro bevez. gazd. előnyei	EU kts. befiz. megsz.	Összes éves eltérítő hatás
	Kohéziós	Agrár					
	Az uniós integrációkból kiszakadás jövőképei						
A) Jog-államisági eljárás befagy	- 0,9	-	-	-	-	-	-0,9
B) Eszkaláció és karantén	-1,7	-0,8	-	-	-	+1,0**	-1,5-2,5**
C) Huxit	-1,7	-0,8	n.a.*	n.a.*	-	+1,0	n.a.*
**D) Brüsszel elfoglalása	-1,7	-0,8	n.a.*	n.a.*	-	+1,0	n.a.*
	Az uniós integrációba visszailleszkedés jövőképei						
E) Jogáll. feltétel teljesítés	-	-	-	-	-	-	+0
F) Euro bevezetése	-	-	-	-	+0,3	-	+0,3

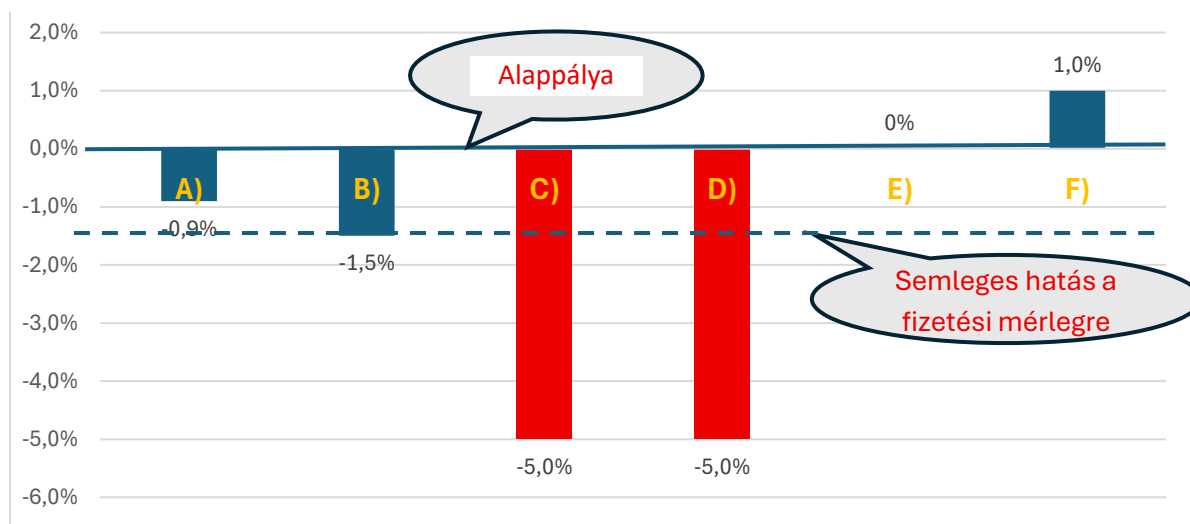
*Reálgazdasági és intézményrendszeri sokkhatás miatt megugrik a gazdaság külső finanszírozási kockázata és megnő az ún. „sudden stop” (a nemzetközi pénzpiacokról leszakadás) bekövetkezésének kockázata

** Amennyiben sor kerül az EU SAFE programja keretében a bejelentett 16,2 Mrd EUR összegű óriáshitel akár csak részleges lehívására is, akkor az EU befizetések felfüggesztésére nem kerülhet sor

Az A) és B) jövőképekben azzal számolok, hogy az éves támogatás módosulások a nettó EU-transzferek módosulásán keresztül rontják az alappályához képest az éves fizetési mérleget, ám mindaddig, amíg a Nettó EU-transzfer összege nem válik negatívvá, az uniós tagság minimálisan még ekkor is javítja az ország külső finanszírozási stabilitását.

Ezekkel a graduális hatásokkal szemben a C) és D) jövőképeknek a pénzügyi stabilitást fenyegető hatása felmérhetetlen, mert ezekben az esetekben az unióból kiszakadó magyar gazdaság finanszírozását alapvetően megingathatja egy tőkeáramlási „sudden stop” (ld. a 4. táblázatot és a 8. ábrát). A nyitott és külföld felé eladósodott gazdaságok finanszírozása eleve sebezhető, esetükben már a jelentősebb cserearány változások és árfolyam fluktuációk is a külföldi finanszírozás hirtelen elakadását okozhatják (Calvo et al (2004)²⁵, az uniós kiszakadás pedig ezeknél jóval nagyobb sokk. A kockázatokat tovább fokozza az, hogy a külső pénzügyi piacokról való leszakadás nemcsak a külföldi tőke beáramlásának hirtelen elakadása, hanem a helyi befektetők tőke kimenekítésének megugrása miatt is bekövetkezhet (ld. Calderon-Kubota, 2011).

8. ábra. A magyar gazdaság uniós jövőképei fizetési mérleget módosító hatásainak becslése az alappályához képest a 2028-2034-es uniós ciklusban éves átlagban a GDP %-ában*

* A nettó EU-transzfer támogatási és befizetési komponensei alappályához képest számított változását módosítás nélkül érvényesítve

** Amennyiben sor kerül az EU SAFE programja keretében a bejelentett 16,2 Mrd EUR összegű óriáshitel akár csak részleges lehívására is, akkor az EU befizetések felfüggesztésére nem kerülhet sor a B) jövőképben

*** A C) és D) jövőképekben a „sudden stop” bekövetkezésének egyik kritériumát, a külső pénzügyi egyensúlynak legalább a GDP 5 %-át kitevő, a nettó tőkeáramlásra visszavezethető és finanszírozást igénylő romlást ábrázoltam

A magyar gazdaság külső finanszírozása már 2022 második felében is megingott, amikor éves szinten 10 Mrd EUR hatású cserearányromlást okozott az energiaimport költségek ugrásszerű emelkedése. Az MNB elnöke ekkor a parlament gazdasági bizottsága előtt azt mondta, hogy a Magyarország a világ negyedik-ötödik legsérülékenyebb országa. Szerencsére az energiaárak

²⁵ A "sudden stop" veszélyére Oblath Gábor hívta fel a figyelmünket egy esetleges „huxit” bekövetkezése kapcsán. Mivel a külső pénzügyi piacokról való leszakadás „Brüsszel elfoglalása” és az uniós eltörlése esetén is fenyeget, ezért ezt a sokkot a D) jövőkép hatáselemzésébe is beillesztettük.

egy éven belül normalizálódtak és ezzel akkor az ország külső egyensúlya is stabilizálódott. De egy huxit bekövetkezése ennél sokkal súlyosabb reálgazdasági és intézményrendszeri sokkokat okozna a visszarendeződés legkisebb esélye nélkül. Ráadásul, amennyiben sor kerül az EU SAFE programja keretében a bejelentett 16,2 Mrd EUR összegű óriáshitel akár csak részleges lehívására is, akkor egy huxit bejelentése vagy „Brüsszel sikeres elfoglalása” azonnali hitelfelmondási eseménynek tekinthető, amely önmagában kiváltja majd „sudden stop”-ot.

5.3. A magyar gazdaság uniós jövőképeinek a GDP szintjére kifejtett hatásai nagyságrendi becslése

Amikor a különböző uniós jövőképeknek a növekedési hatásait keressük - amely az értelmezésem szerint az éves GDP szintjét eltérítő hatás -, akkor mindegyik jövőképre készíthető nagyságrendi hatásbecslés. Az eddigi uniós tagság magyarországi támogatás felhasználási tapasztalataiból kiindulva a becslésben 0,8-as GDP/támogatás arányszámot alkalmazok, tehát azt feltételezem, hogy a kieső uniós támogatások és befizetések átlagosan egyaránt az összegük 0,8-szorosával emelik vagy csökkentik az éves GDP-t. Ami pedig az euro bevezetés következtében megtakarítható éves kamatszolgálati összeget illeti, azt feltételezem, hogy a magyar kormányzat ugyanolyan 0,8-szoros GDP szint emelő hatással képes azt elkölteni, mint az EU-s agrár- és kohéziós támogatásokat. A C) és D) forgatókönyvekben az EU Bizottság, illetve a Ferbermayr (2023) modellszámítás eredményeit vettem át (ld. 5. táblázat és 9. ábra).

5 sz. táblázat. A magyar gazdaság uniós jövőképei GDP módosító hatásainak becslése az alappályához képest a 2028-2034-es uniós ciklusban éves átlagban a GDP %-ában

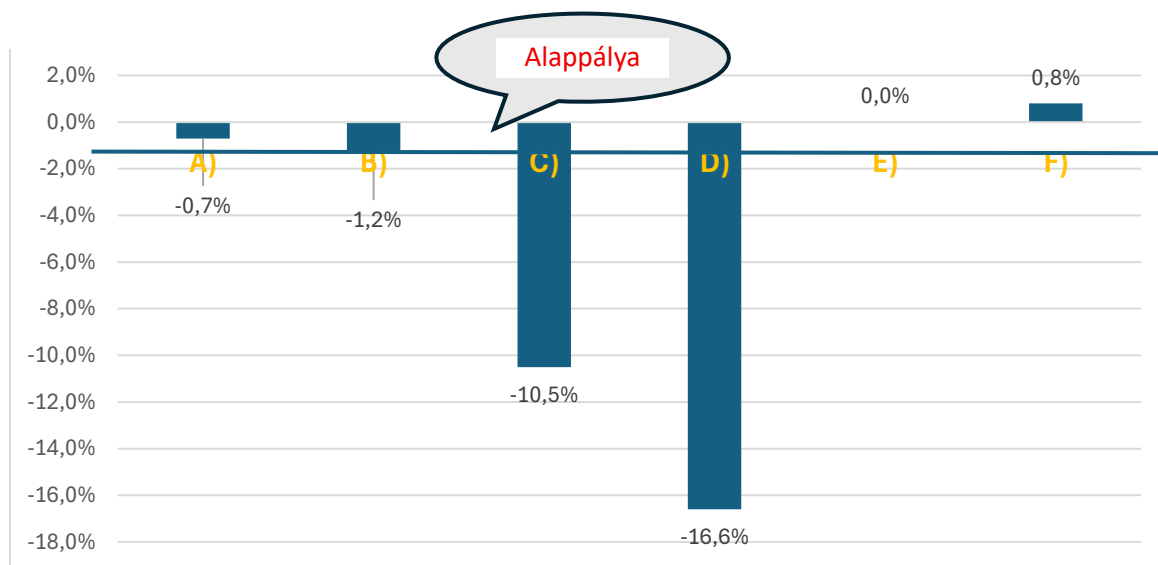
*	EU támogatások kiesése*		EU egységes belső piacból kiesés	Schengeni övezet elhagyása, ill. megszűnése	Euro bevez. gazd. előnyei	EU kts. befiz. megsz.*	Összes éves eltérítő hatás
	Kohéziós	Agrár					
	Az uniós integrációkból kiszakadás jövőképei						
A) Jog-államisági eljárás befagy	- 0,7	-	-	-	-	-	-0,7
B) Eszkaláció és karantén	-1,3	-0,7	-	-	-	+0,8***	-1,2-2,0***
C) Huxit	-1,3	-0,7	-7,2**	-2,1**	-	+0,8	-10,5**
D) Brüsszel elfoglalása	-1,3	-0,7	-11,9**	-3,5**	-	+0,8	-16,6**
	Az uniós integrációba visszailleszkedés jövőképei						
E) Jogáll. feltétel teljesítés	-	-	-	-	-	-	+0
F) Euro bevezetése	-	-	-	-	+0,8	-	+0,8

*A nettó EU-transzfer támogatási és befizetési komponensei változásának GDP hatását 0,8-as szorzóval számolva

**5 év alatt kumuláltan

***Amennyiben sor kerül az EU SAFE programja keretében a bejelentett 16,2 Mrd EUR összegű óriáshitel akár csak részleges lehívására is, akkor az EU befizetések felfüggesztésére nem kerülhet sor

9. ábra. A magyar gazdaság uniós jövőképei GDP módosító hatásainak becslése az alappályához képest a 2028-2034-es uniós ciklusban éves átlagban a GDP %-ában

*A C) és D) jövőképek esetében 5 év alatt kumulálódó hatás

6. Az egyes jövőképek kibontása

Az uniós integrációból kiszakadás jövőképei (A, B, C, és D)

A) Az uniós támogatások felfüggesztése a 2023 végi állapot szerint befagy, a felek közötti feszültség fokozódik (hatások 2028-tól)

Ennek a pályávnak a jövőképként számításba vétele igényli a legkevesebb indoklást. Ez a jövőkép a magyar tagállam jelenlegi, megromlott uniós viszonyrendszerének a befagyását vetíti ki, amely csak átütő erejű politikai impulzusok hatására változhat meg. A támogatások felfüggesztésében sem lesz változás, a 2028-2034-es ciklusban is a fel lesz függesztve a kohéziós támogatások 55 %-a. A normatív alappályától eltérő jelenlegi pálya folyamatosan súlyos gazdasági veszteségeket okoz (lásd a 6. sz. táblázatot).

6 sz. táblázat. Az uniós támogatások jelenlegi felfüggesztése befagyásának hatásai a magyar gazdaságra (2028-tól)

EU költségvetési- és gazdaság-politikája.	Uniós integrációs intézmények és szabályozás	Hatások a K+F-re, oktatásra, egészségügyre	Reálgazdasági hatások: belföldre értékesítők	Reálgazdasági hatások: exportálók
Kohéziós források jelentős részének felfüggesztése, összes RRF felfüggesztése, EU bírósági büntetések levonása, orosz energia import további korlátozása	Az ország EU belső piaci részvétele és a belső piaci rendeletek alkalmazása nem sérül	KEKVA egyetemek részvétele felfüggesztve az EU-s Erasmus+ és Horizon programokban	Kiesik a vissza nem térítendő EU forrásokkal finanszírozott állami beruházási kereslet, lelassul a különböző közösségi infrastruktúrák és közszolgáltatások fejlesztése, zuhannak az építési beruházások	Nincs jelentős hatás

Eltérések az alappályától:

Közösségi infrastruktúra fejlesztés, térségi kiegyenlítés: 2028-ig évi 1,6 Mrd EUR kohéziós célú beruházás és évi 2-3 Mrd RRF beruházás kiesése, 2028 után évi 1,9 Mrd EUR kohéziós beruházás elmaradása

Pénzügyi (külső finanszírozási) stabilizációs hatás: a kieső nettó EU támogatások miatt évi közel 2 Mrd EUR fizetési mérleg javító hatás elvesztése és elesünk a GDP akár 0,2 %-át is elérő költségvetési bevételektől.

Éves GDP eltérés az alappályától 2028-2034-es ciklusban minden évben: -0,7 %

B) Az EU és a magyar tagállam közötti feszültség tovább eszkalálódik, Magyarország uniós karanténba záródik (hatások 2028-tól)

Ezzel a jövőképpel több indok miatt is számolni kell. Egyfelől azért, mert az EU kiinduló 2028-2034-es költségvetési javaslata tartalmazza a kondicionalitás kiterjesztését az agrár támogatásokra is, tehát a költségvetés végrehajtási folyamatában 2028-tól már minden támogatás felfüggesztésre kerülhet. Másodszer azért, mert a magyar miniszterelnök kilátásba helyezte, hogy ezt a költségvetési javaslatot sosem fogja megszavazni és ez a vétó csak a szavazati jog felfüggesztésével kerülhető meg. Harmadszor azért, mert – egyedüliként az uniós tagállamok közül – Magyarország ellen ma is folyamatban van az EU szerződés ún. nukleáris opciója, a 7. cikk szerinti eljárás. Az eljárást még 2018-ban, a Sargentini jelentés elfogadásával, az Európai Parlament indította meg. Az eljárás szankcióval történő lezárásához az Európai Tanácsban az összes tagállam egyetértő szavazata szükséges (az érintett tagállam kivételével), és a szankciók bármely tagállami jog felfüggesztésére kiterjedhetnek. Azt feltételezzük, hogy a szankciók az Egységes belső piaci részvételre és a schengeni övezetben való részvételre nem terjednek ki, de a jelenlegi jogállamisági támogatás-felfüggesztéseknél szélesebb körűek lesznek és a kohéziós támogatások teljes összegét és ezen felül a KAP támogatásokat is érintik.

7 sz. táblázat. Az EU és a magyar tagállam közötti feszültség további eszkalációjának és Magyarország uniós karanténba záródásának hatásai a magyar gazdaságra

EU költségvetési- és gazdaságpolitikája	Uniós integrációs intézmények és szabályozás	Hatások a K+F-re, oktatásra, egészségügyre	Reálgazdasági hatások: belföldre értékesítők	Reálgazdasági hatások: exportálók
<i>Kohéziós források felfüggesztése, KAP támogatások felfüggesztése, RRF már nem lesz, orosz energia import további korlátozása, uniós költségvetési befizetést visszatartja a kormány</i>	Az ország benn marad az EU belső piacán és alkalmazza a belső piaci rendeleteket	KEKVA egyetemek részvétele felfüggesztve az EU-s Erasmus+ és Horizon programokban	Kiesik az EU forrásokkal finanszírozott állami beruházási kereslet, nagyon lelassul a különböző közösségi infrastruktúrák és közszolgáltatások fejlesztése, zuhan az építőipar és mezőgazdaság	Nincs jelentős hatás

Eltérések az alappályától:

Agrár támogatások, közösségi infrastruktúra fejlesztés és térségi kiegyenlítés: Évi 2,4 Mrd EUR jövedelem pótlás és beruházás kiesése 2028-ig (RRF beruházásokkal együtt akár évi 5-6 Mrd EUR kiesés), a 2028-2034-es ciklusban évi 5 Mrd EUR kohéziós beruházás és agrár támogatás kiesése. Mindezek a hatását mérsékelheti a magyar EU befizetések felfüggesztése (csak akkor, ha az EU SAFE óráshitel felvételére nem kerülne sor).

Pénzügyi (külső finanszírozási) stabilizációs hatás: a kieső nettó EU támogatások miatt évi min. 3 Mrd EUR fizetési mérleg javító hatás elvesztése és elesünk a GDP akár 0,3 %-át is elérő költségvetési többlettől.

Éves GDP eltérés az alappályától 2028-2034-es ciklusban minden évben: -1,2-2,0 %

C) A „huxit” elindítása (2028-tól)

Az Európai Unióból történő tagállami kilépés lehetőségét tartalmazza az unió alapszerződés. A brit kilépés példa arra, hogy ez meg is valósulhat. A Brexitnek könyvtárnyi irodalma van, abban egyetértve, hogy a brit politikai osztály felelőtlensége, az álhírekre épülő kommunikáció, és az illúzióknak bizonyuló ígéretek vezettek a kilépéspártiak szűk népszavazási sikeréhez (Csaba, 2019a); Losoncz, 2020). A keserű tanulságok elemzését ld. pl. Halmai (2024). Míg a Brexit tapasztalatai nyomán a kilépéspárti nézetek a legtöbb tagállamban szinte teljesen eltűntek, addig az unió két tagállamában inkább feléledni látszik a kilépési opció hangoztatása. Németországban a mára már második legnépszerűbb politikai párttá vált AfD egyik kulcsüzenete az euro elhagyása és mostani Európai Unióból való kiszakadás (Knight, 2024 és Bardt et al., 2024).²⁶ Magyarországon már 2019-ben egy tematikus összeállítással jelentkezett a Külgazdaság folyóirat, amelyben erre felkért szakértők elemezték egy huxit kilátásait (Csaba, 2019b; Csáki, 2019; Deák, 2019; Gálik, 2019; és Horváth et al. 2019) még eléggé elborzadva ettől a perspektívától. Ezt követően 2021-ben a kormányzati agytrösztök egyik vezető szakértője már egy nagy visszhangot keltő véleménycikkben érvelt amellett, hogy ideje elkezdni komolyan gondolkodni a huxitról (Fritz, 2021). A kormány képviselői egy ideig kerülték ezt a kérdést. Varga Mihály pénzügyminiszterként ugyan indokoltnak tartotta az uniós tagság újragondolását, de csak a nettó támogatotti pozíciónknak az évtized végére prognosztizált megváltozásakor (Csuha, 2021). Nagy Márton gazdasági miniszter viszont az EU támogatások 2022-ben kezdődött felfüggesztésére reagálva már azt fejtegette, hogy a „külföldi működőtőke bevonás jobb, mint az EU-forrás” (Járdi-Szajlai, 2023)²⁷. Végül a

²⁶ Az Institute der Deutschen Wirtschaft kölni kutatóintézet tanulmánya szerint egy feltételezett Dexit 5 év alatti kumulált GDP veszteségei 2017-2021 között a GDP 5,6%-át (692 Mrd EUR-t) tették volna ki (Bardt et al., 2024).

²⁷ Okfejtésében ugyanakkor mellőzte annak kibontását, hogy a külföldi működőtőke nem a magyar felvevő piacot megcélzó, hanem az unió Egységes belső piacára beszállító leányvállalatokat létesít, továbbá, hogy a működőtőke tulajdonosi jövedelmeinek döntő része elhagyja az országot, és külföldre kifizetett és a külföldről kapott tulajdonosi jövedelmek negatív egyenlege a GDP kb. 5-8%-át teszi ki. Érdemes hosszabban is idézni a gazdasági minisztert, mert jól kifejezi azt, hogy miképp gondolkodik a kormányzat az EU támogatások kínálati oldali kumulatív gazdaságfejlesztő hatásának hiányáról. **„(Az FDI kiválthatja-e az uniós forrásokat?)** Kiválthatja, sőt a külföldi működő tőke jobb, mint az EU-forrás. A formáját tekintve mindkettő deviza-, és vissza nem térítendő forrás. Ha a tőke bejön és épít egy gyárat, előbb-utóbb újra meg újra fejleszteni kell, itt marad nálunk az az érték, nem úgy van, hogy holnap megfogom a gyárat, lebontom, aztán áthelyezem más országba. Hatását tekintve viszont az FDI jobb, a tőke elosztását a piac végzi, nem mi határozzuk meg, ezért pontosan tudja, hogy „mit kell csinálnia”. Az uniós forrás elosztását a kormány végzi, ránk van bízva, és persze megpróbáljuk jól csinálni. De azt gondolom, hogy ha a piac osztja magának a forrásokat, az mindig hatékonyabb, mint egy állami újraelosztás. Az igaz, hogy az uniós források hiányoznak a magyar gazdaságból, ugyanakkor, ahogy említettem, nem dominánsak a gazdaság finanszírozásában. Könnyen kiváltható forrás. **Közép- és hosszú távon a magasabb fejlettség mellett úgyis EU-forrás nélkül fogunk működni, egy bizonyos fejlettségi szint felett törvényszerűen nettó befizetővé válunk.** A magyar gazdaságnak át kell állnia így is, úgy is egy uniós forrás nélküli léte. Ez persze nemcsak FDI-t jelent, hanem hitel- és tőkeforrást is. Nemzetközi összehasonlításban a magyar 57,5 százalékos GDP-arányos FDI-állomány viszonylag még mindig alacsony, nem is beszélve a hitelpenetrációról, a vállalati hitelek GDP-arányos 17 százalék körüli arányáról. Mindkettő megduplázódhat 2030-ig, miközben a vásárlóerő-paritáson mért egy főre eső GDP EU-átlaghoz viszonyított arányos fejlettségünk 77,8 százalékról 90-re emelkedhet.”

miniszterelnök azzal a „huszárvágással” zárta rövidre a kormányzó erőkön belüli huxit elmélkedést, hogy „Az én tervem nem az, hogy otthagyjuk, hanem hogy elfoglaljuk Brüsszelt” (Hír TV, 2023).

Az esetleges „huxit” gazdasági következményeinek becslésekor több egyszerűsítő feltevéssel is élek.

Egyfelől kizárom az ún. „soft huxit” lehetőségét, amikor a kilépő tagállam kiválogathatja, hogy milyen uniós intézményekben marad mégis benne. Ha a „huxit” esetleg mégis elindul, az csak „hard huxit” lehet. Emellett szól, hogy az EU a lényegesen erősebb tárgyalási pozíciókkal rendelkező UK számára is csak „hard brexitet” engedett (ld. Halmai, 2020), amely minden uniós integrációs rendszer egyidejű elhagyásával járt. Továbbá, ha a huxit során a kilépést kezdeményező magyar kormány egy EGT tagság típusú köztes státus elérésére törekedne, akkor éves hozzájárulást kellene fizetni a további belső piaci részvételért, át kellene venni továbbra is az összes belső piaci EU rendeletet és el kellene engedni a „brüsszelező” ellenséggépet, amely köztes státust aligha lehetne elfogadtatni egy kilépésre felajzott szavazótáborral.²⁸

Másodszor a „hard huxit” velejárójának tekintem a schengeni övezet elhagyását is, amit az unió és a magyar tagállam fokozódó biztonságpolitikai szembenállásán túl az is megerősít, hogy a regnáló magyar kormányfő az egyik legfontosabb 10 éven belüli feladatnak jelölte ki, hogy a nyugati határokat is ugyanúgy meg kell védeni a migrációtól, mint a délieket (Orbán, 2025a).

8 sz. táblázat. Egy „hard huxit” veszteségei a magyar gazdaságban

EU költségvetési- és gazdaságpolitikája	Uniós integrációs intézmények és szabályozás	Hatások a K+F-re, oktatásra, egészségügyre	Reálgazdasági hatások: belföldre értékesítők	Reálgazdasági hatások: exportálók
Minden EU támogatás elveszik, elkezdődhet az EU szabályok nélküli kormányzás	Kiesik a magyar gazdaság az uniós Egységes belső piacáról, a magyar szabályozások elválnak az uniós szabályoktól,	Kiszorulás az EU-s Erasmus+ és Horizon programokból, a szegedi ELI-ALPS központ bezárása	Kiesik az EU forrásokkal finanszírozott állami beruházási kereslet, nagyon lelassul a különböző közösségi infrastruktúrák és közszolgáltatások fejlesztése, zuhan az építőipar és a mezőgazdaság	Az Egységes belső piacról kiesés után vámok és nem vám jellegű akadályok vetik vissza az uniós exportot és importot, kereskedelmi megállapodások tömegét kell megkötni uniós kívüli országokkal, tömeges csődhelyzetek és munkanélküliség

²⁸ A kormányzat egy évtizeden keresztül sulykolta, hogy az EU támogatások „járnak Magyarországnak”, mégpedig azért, mert a csatlakozással akadálytalanná tettük az uniós cégek előtt a magyar piacra lépést. Egy EGT státuszra törekvő kilépés viszont nemcsak azt jelentené, hogy az uniós cégek további kompenzáció nélkül is megmaradhatnának a magyar piacon, hanem azt is, hogy még Magyarországnak kellene fizetnie az uniós piacon maradási lehetőségért.

Végül, a huxit-, illetve az EU-s integrációk teljes összeomlása hatásainak megkülönböztetése érdekében egy olyan egyszerűsítő feltevéssel is élek, amely szerint, ha csak Magyarország lép ki az Egységes belső piacból és a schengeni övezetből, és ezek az integrációs intézmények a többi tagállam számára megmaradnak, akkor csak a *közvetlen magyar tagállami veszteségek* érvényesülnek, amelyek a feltevésem szerint *az Egységes belső piac és a schengeni övezet teljes megszűnése esetén felmerülő összesített magyar tagállami veszteségek 60 %-át teszik ki.*

Eltérések az alappályától:

Agrár támogatások, közösségi infrastruktúra fejlesztés és térségi kiegyenlítés: a 2028-2034-es ciklusban évi 5 Mrd EUR jövedelem pótlás és beruházás kiesése

Pénzügyi (külső finanszírozási) stabilizációs hatás: a kieső támogatások miatt jelentős külső finanszírozási és költségvetési többlettől esünk el, és az uniós kilépés alapvető fenyegetést jelent a magyar gazdaság külső finanszírozására és pénzügyi stabilitására (a már hivatkozott „sudden stop” veszélye).

Éves GDP: -10,5 %, 5 év alatt kumuláltan

Ez a gazdasági teljesítmény csökkenés kb. a kétszerese a 2020-as koronavírus járvány alatti teljes lezárás hatásának (-4,3 %, de már a koronavírus járvány utáni visszapattanás legkisebb reménye nélkül), és másfélszerese a 2009-es gazdasági válságnak (-6,7%). Mindkét korábbi esetben súlyosan nőtt a költségvetési deficit és az államadósság.

D) „Brüsszel elfoglalása” és visszabontása (hatások 2028-tól)

„Brüsszel elfoglalását” a magyar kormányfő a „huxit” helyett hirdette meg. Míg egy „huxit” gazdasági következményei az átlagos tájékozottságú választók számára is fenyegetők, addig „Brüsszel elfoglalása” a nagy többség szemében csak egy gazdasági hátrányok nélküli távoli politikai cél. Orbán Viktor a beszédeiben „Brüsszel elfoglalását” egy olyan nemzetközi politikai áttörésként vázolja fel, amelyben az uniós föderális törekvésekkel szembenálló nemzeti „szuverenista” pártok a tagállamok többségében kormányzó pozícióhoz jutnak, és többséget szereznek az Európai Tanácsban és az Európai Parlamentben is, amely többséget arra használják, hogy az unió szupranacionális intézményeinek (főképp a Bizottságnak és az Európai Bíróságnak) a hatásköreit visszavegyék a tagállamok részére.

Ez a törekvés egy nyílt felszólítás a jelenlegi Európai Unió lebontására, amely messze túllép a magyar tagállam korábbi különutasságán és messze túllép a huxit latolgatásán is. Míg az unióból kilépés felvetése szükségszerűen csak egy-egy tagállam törekvése, addig az unió lebontása a tagállamok többségének együttes akcióját feltételezi. A magyar kormánypárt jelentős erőfeszítéseket is tesz a „Brüsszellel” szembeállítható unión belüli és kívüli szövetségesek és támogatók mozgósítására. Az unión belül ezt szolgálta a Patrióta pártcsoport létrehozása, a Patrióta pártcsoport és a többi szélsőjobb oldali pártcsoport közötti szövetség építése, és a bekapcsolódás a Németországban politikai karanténba zárt, az EU-t kudarcnak

tekintő és visszabontani akaró AfD (Steffenei,2025) választási kampányába.²⁹ Nehezen alábecsülhető külső támogatást ad ehhez az új amerikai adminisztráció EU ellenes álláspontja is (Euractiv,2025); Karóczkai,2025; és Samson, 2025).

„Brüsszel elfoglalásának” főképp csak retorikai kijelentéseket tartalmazó orbáni jövőképe koncepcionális kibontását a lengyel Iordo Juris Institute és a magyar MCC alapítvány közös programja vállalta magára, amelyet „A nagy újraindítás” címen adtak közre (Ballester et al., 2025), és amelyet el is kezdték népszerűsíteni a FIDESZ európai szövetségesei körében (Munárriz,2025 és Schmidt, 2025). A program két forgatókönyvet kínál fel: az EU visszabontását, vagy a teljes megszüntetését és utána egy minimalizált integrációval való felváltását. Az első forgatókönyv szerint az unió szupranacionális szervezeteinek a jelenlegi hatásköreit visszavennék, az Európai Bizottságot a tagállamok irányítása alatt álló titkársággá alakítanák, az uniós bíróság primátusa megszűnne, feladatait a tagállamok közötti vitarendezésre korlátoznák és az uniós parlament csak konzultációs jogkörrel rendelkezne. Az Európai Tanács lenne a végső hatóság, amely az Európai Bíróság döntéseit hatályon kívül helyező jogszabályokat is elfogadhatna, és amelynek a döntéshozatalában kiterjesztenék a tagállami egyhangú szavazás követelményét.

A második forgatókönyv pedig teljesen véget vetne a jelenlegi uniónak, egy új, „à la carte” berendezkedéssel helyettesítve azt, amelyben egy új uniós alapszerződés szerint minden tagállam eldönthetné, hogy mely területeken kíván integrációban működni, és melyeken nem (úgy, hogy néhány területen az új uniónak eleve semmilyen befolyása sem lehetne). Ez a program kizárólag közjogi fókuszú és egyáltalán nem vesződik azzal, hogy a jelenlegi EU berendezkedés szétrombolásához kötve uniós működőképességi vagy tagállami gazdasági előnyöket ígérjen, és még az elemi gazdasági következmények számbavételét is mellőzi.

Orbán Viktor magyar miniszterelnök 2025 szeptemberében Kötcsén elmondott beszédében már némileg bővebben felvázolva az általa kívánatosnak ítélt jövőképet, benne gazdasági elemekkel is. Kifejtette, hogy „az Európai Unió a szétfeshlés, széttagolódás állapotába lépett...az eurozóna fel fog bomlani...ennek elkerülésére a körkörös Európa lehet a megoldás.” A körkörös Európa szélén lennének azok az országok, akik katonai biztonság és energiabiztonság körében akarnak részt venni. A közös piac („ahogy volt és ahogy most is van”) lenne a második kör, majd a harmadik kör azon országok köre, akik közös pénzt is akarnak (eurózóna), ehhez közös költségvetés is lesz. A negyedik, legbelső kör pedig lehetne a politikai unió köre. „Ha át tudunk állni egy ilyen rendszerre, akkor az Európai Unió túlélheti a következő tíz évet”. (Orbán,2025b). A beszédet követően pedig arról posztolt a „Harcosok Klubja” nevű kormánypárti kampány szervezetben, hogy a „választást megnyerjük, utána nekifogunk Brüsszel elfoglalásának”.

A „Brüsszel elfoglalása” jövőkép gazdasági következményeinek feltérképezéséhez a következő kérdésekre kell választ adnunk:

²⁹ „Brüsszel elfoglalása” az AfD számára még megvalósíthatóbb cél is lenne, mint a lebegtetett Dexit, ugyanis ahhoz a német alkotmány módosítására is szükség lenne, amihez az alsóházban és a felsőházban is kétharmados többséget kellene szerezni.

- lehetséges-e, hogy az unió szuverenista visszabontása megálljon félúton, az integrációt az Egységes belső piaci együttműködésre korlátozva, miközben a tagállamok visszaveszik a hatásköröket az uniós szupranacionális szervektől,
- lehetséges-e egy, az Egységes belső piacánál lényegesen lazább gazdasági integrációs fokra, a régi „közös piacra” való visszalépés, és az mennyit tartana meg az Egységes belső piac hasznaiból,
- egy tagállam számára kevesebb veszteséggel jár-e az unió visszabontása, mint a kilépés?

A fenti kérdésekre egy összefüggő közös válasz adható. Nem lehetséges, hogy az unió szuverenista visszabontása megálljon félúton és megtartsa az Egységes belső piacot. Mivel a szuverenisták még a tagállamok által átengedett és közösen gyakorolt hatáskörök tekintetében is elutasítják az uniós jog és az uniós bíróság elsőbbségét a nemzeti joggal és a nemzeti joghatósággal szemben, továbbá elutasítják a Bizottság erős végrehajtási felhatalmazását, szétszedik az Egységes piac építményének támaszeit. Ha a tagállamok által átengedett és közösen gyakorolt hatáskörökben nem lesznek többé minden tagállamra kiterjedő hatáskörű uniós szabályozó hatóságok, egységes uniós szintű szabályozások, az egységes szabályozást kikényszerítő kötelezettségszegési eljárások és a kötelezettségszegési eljárásokban hozott, kötelező erejű uniós bírósági ítéletek, akkor gyorsan vége lesz a legfontosabb uniós integrációnak, az Egységes belső piacnak (a kötelezettségszegési eljárások alapvető funkciójáról, számáról és megoszlásáról ld. Gulácsi-Kerényi, 2023). Márpedig, ha elveszik az Egységes belső piac, akkor annak a veszteségei minden tagállamban igen súlyosak lesznek, sokkal súlyosabbak, mint egy uniós kilépés veszteségei.

Miért okozna minden más dezintegrációs lépésnél súlyosabb gazdasági sokkot az Egységes belső piac szétverése/szétesése? A következő veszteségekkel mindenképpen számolni kell:

- 450 millió fogyasztó és 23 millió vállalkozás egységes piaca szétesne 31 kisebb-nagyobb nemzeti piacra (27 EU tagállam + a részvételi lehetőségért hozzájárulást fizető 3 EGT tag és Svájc),
- A harmonizált ágazatokra és számos termékre uniós harmonizált szabályok vonatkoznak, amelyek védik a fogyasztókat, a közegészséget és a környezetet. A biztonság –szabványok-megfelelőségértékelés-akkreditáció-piacfelügyelet-CE-jelölés egységes uniós rendszere szétesne. Felélednének a nem-vámjellegű kereskedelmi akadályok (nemzeti szabványok, nemzeti engedélyek, nemzeti engedélyező, akkreditáló és felügyeleti hatóságok), amelynek jelentős adminisztratív többletköltsége lenne és szakértő hiánnyal kellene szembenézni.
- Elkezdődne az uniós termelési és logisztikai értékláncok szétesése, az uniós vállalatok versenyképességének zuhanása, a verseny intenzitásának és a fogyasztói választéknak a csökkenése, a tőke kimenekítése.

9 sz. táblázat. Az EU megszűnésének veszteségei a magyar gazdaságban

EU költségvetési- és gazdaságpolitikája	Uniós integrációs intézmények és szabályozás	Hatások a K+F-re, oktatásra, egészségügyre	Reálgazdasági hatások: belföldre értékesítők	Reálgazdasági hatások: exportálók
Teljesen megszűnik a tagállamok EU támogatása (beleértve a KAP támogatásokat is), a tagállamok költségvetési- és gazdaságpolitikája nem illeszkedik uniós keretekbe	Állami szabályozási és engedélyezési divergencia kezdődik, szétesik az unió belső piaca, megnőnek a nem tarifális kereskedelmi akadályok, megjelennek a vámtarifák, zuhan az Európán belüli kereskedelmi fogalom	Kiszorulás az EU-s Erasmus+ és Horizon programokból, a szegedi ELI-ALPS központ bezárása	Kiesik az EU forrásokkal finanszírozott állami beruházási kereslet, nagyon lelassul a különböző közösségi infrastruktúrák és közszolgáltatások fejlesztése, zuhannak az építési beruházások, hét szűk esztendő kezdődik az agrárszférában	Az európai szállítások brutális költségnövekedése miatt összezsugorodnak az európai gyártási és logisztikai értékláncok, romlik a méretgazdaságosság és versenyképesség, tömeges csődhelyzetek és munkanélküliség

Felvethető, hogy Orbán Viktor „körkörös Európa” elképzelésében az unió második köreként nem az „Egységes belső piacról”, hanem „közös piacról” beszélt, „ahogy volt és ahogy most is van”. **Azonban „közös piac” már nem létezik**, harminc évvel ezelőtt felváltotta egy sokkal fejlettebb gazdasági integráció az unió „Egységes belső piaca”. Ez a két intézmény nem mosható össze.

Az egykori közös piac a vámunióra, a kontingensek eltörlésére, az állampolgárok és a munkavállalók szabad mozgására, bizonyos adóharmonizációra korlátozódott. Fennálltak még a nem vámjellegű akadályok, nem volt szabad a tőkeáramlás és a vállalatalapítás, és nem működtek a piaci fejlődés egyenlőtlenségét mérséklő kohéziós politikák. Erre az integrációs visszalépésre tagállami szövetségeket nem lehet találni. Az uniós versenyképesség javítására a Draghi jelentés éppen ellenkező irányú javaslatot tett a szabályozási széttagoltság csökkentésével és a tőkepiaci unió kiteljesítésével.

Eltérések az alappályától:

Agrár támogatások, közösségi infrastruktúra fejlesztés és térségi kiegészítés: a 2028-2034-es ciklusban évi 5 Mrd EUR jövedelem pótlás és beruházás kiesése

Pénzügyi stabilizációs hatás: a kieső támogatások miatt jelentős külső finanszírozási és költségvetési többlettől esünk el, és az unió szétesése alapvető fenyegetést jelent a magyar gazdaság külső finanszírozására és pénzügyi stabilitására („sudden stop” veszélye).

Éves GDP: -16,6 %, 5 év alatt kumuláltan

Ez a gazdasági teljesítmény csökkenés kb. a három-négyszerese a 2020-as koronavírus járvány alatti teljes lezárás hatásának (-4,3 %, de már a koronavírus járvány utáni visszapattnas

legkisebb reménye nélkül), két- és félszerese a 2009-es gazdasági válságnak (-6,7%) és megközelítené a szocialista rendszer felbomlásakor bekövetkezett transzformációs válság rombolási hatásait (-20%). Mindhárom korábbi esetben súlyosan nőtt a költségvetési deficit és az államadósság.

Az uniós integrációba visszailleszkedés jövőképei (E és F)

E) Az uniós jogállamisági feltételek teljesítése, csatlakozás az Európai Ügyészséghez (hatások 2028-tól)

A magyar gazdaság visszatér a 2004-2022 között követett uniós pályájára, visszanyerve annak GDP emelő hatásait és külső finanszírozási előnyeit.

10. sz. táblázat. A normatív alappályára visszatérés hatásai a magyar gazdaságban

EU költségvetési- és gazdaságpolitikája	Uniós integrációs intézmények és szabályozás		Hatások a K+F-re, oktatásra, egészségügyre	Reálgazdasági hatások: belföldre értékesítők	Reálgazdasági hatások: exportálók
Kohéziós forrásokból támogatott projektek felpörgése, RRF töredékének megmentése	Visszailleszkedés az uniós keretek közötti lojális tagállami együttműködésébe		Visszakapcsolódás az EU-s Erasmus+ és a Horizon programokba	Kohéziós projektek élénkítik a beruházásokat, építőipari konjunktúra	Energia importot, exportot kivéve nem lesz jelentős változás

Eltérések az alappályától:

Pénzügyi (külső finanszírozási) stabilizációs hatás: újra érvényesül az EU-tól euroban kapott nettó transzferek egyenlegjavító hatása

Éves GDP: 0, mivel ez visszatérés az alappályára

A jelenlegi, az EU-ból már részben kiszakadt pályához képest viszont minden évben a jogállamisági feltételek teljesítésének eredményeképpen 2 Mrd EUR többlet közösségi infrastrukturális beruházási és területi kiegyenlítési forrást lehetne felhasználni, és 0,8 %-os GDP többlet keletkezne. Ez a beruházási és GDP többlet az RRF lehívásokkal még jelentősebb lehetne, azonban a kormány legfrissebb várakozásai szerint az RRF forrásokat 2026-ban már teljesen elveszíti az ország.

F) Euro bevezetés, csatlakozás a Monetáris unióhoz (hatások 2028-tól)

Az unióba visszailleszkedés alapesetben csak a 2004-2022 közötti uniós gazdaságfejlesztő hajtóerők csorbítatlan visszanyerését és az ahhoz kapcsolódó egyenlegjavító többletek újra érvényesülését jelentik. Középtávon azonban kinyitja az euro bevezetésének lehetőségét is. Ráadásul a csatlakozási szerződésben kötelezettséget is vállaltunk az euro bevezetésére, tehát ez is egy olyan uniós jövőkép, amelynek a hatásait vizsgálni kell.

Bár az uniós csatlakozás előtt még általános volt az a várakozás, hogy 2010-ig bevezetheti majd az ország az eurot, a költségvetési túlköltekezés és eladósodás hamar elsöpörte a bevezetési feltételek teljesítését. A 2010-es évek első felében - amikor a gazdasági stabilizációs eredmények lehetővé tették volna egy euro bevezetési felkészülés elindítását – a kormányzat a felkészülést elhalasztó távoli csatlakozási céldátumot (2020 utáni évek) adott meg, azt az álláspontot képviselve, hogy jobban segíti a felzárkózást az önálló monetáris politika megtartása. Az euro bevezetési vita 2017-ben újra fellángolt, amelybe az MNB alelnöke és ügyvezető igazgatója is bekapcsolódott. Tanulmányukban az uniós konvergencia kritériumokon messze túlmenő csatlakozási kritériumokat szabtak és ezzel a kérdést beláthatatlan időre le is vették napirendről.³⁰ A kormányzati pálfordulás a szakértői vélemények tartós megosztottsága mellett következett be, mert az az euro bevezetést támogató érvekkel (integrációs értékválasztás és a fegyelmezett pénzügypolitika stratégiai előnyei) szemben a 2010-es évek elején joggal lehetett hivatkozni arra, hogy a Monetáris unió közös fiskális politika nélkül féloldalas, intézményei még kezdetlegesek, a görög euro válság miatt megrázkódtatásokat szenved el, továbbá a szlovák és szlovén euro bevezetés tapasztalatai is kétkedésre adtak okot.³¹

Azóta azonban a monetáris unió intézményrendszere sokat fejlődött, a görög euro válságból is megerősödve került ki és uniós integrációs szerepe felértékelődött (ld. Surányi György hozzászólását (Czelleng, 2018)). Eközben a szuverén monetáris politika előnyeit a magyarországi jegybanki irányítás teljesítménye nem tudta igazolni (Györffy, 2024), ellenben azzal kellett szembesülni, hogy az intézményes elszámoltathatóság elsovadása a jegybankban is visszaélésekhez és veszteségekhez vezet (Gulácsi-Kerényi, 2024).

A visegrádi országok a 2020-2024 közötti inflációs sokkra adott monetáris politikai válaszainak összehasonlító elemzése arra a következtetésre jutott, hogy „A kisebb méretű nyitott gazdaságok sokkal jobban és könnyebben megbirkóznak a válságkezeléssel a GMU-n belül, mint önállóan” (Martin-Mohácsi, 2024). A 2015-ös litvániai és a 2023-as horvátországi euro bevezetés kifejezetten siker sztori lett (Farkas, 2025), és 2026-tól már Bulgária is eurót fog használni. Amennyiben a bolgár bevezetés is sikeres lesz, az már a harmadik cáfolata lesz az MNB által kiterjesztett csatlakozási kritériumok szükségességének.

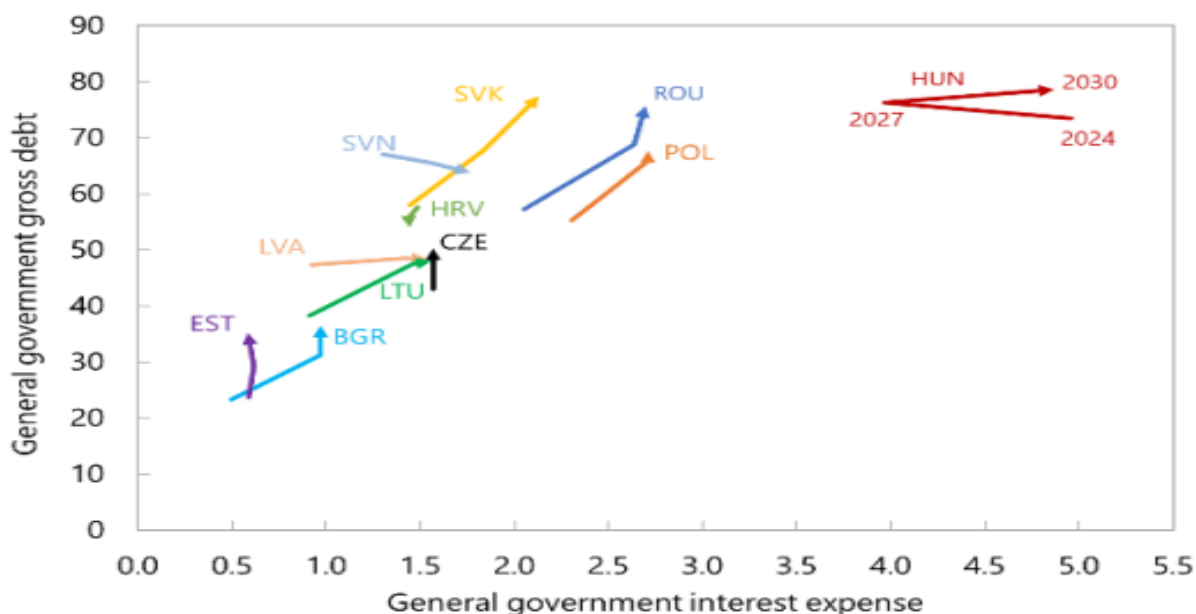
³⁰ Például az EU-s átlag 90 %-át elérő reálfejlettség, 70 % feletti mértékben szinkronizált üzleti és pénzügyi ciklusok, diverzifikált exportstruktúra magas hozzáadott értékű termékekkel és a GDP 50 %-a alatti adósságráta (Nagy-Virág, 2017).

³¹ A szakértői vélemények 2010-es évek eleji megosztottságát jól tükrözi a Közgazdasági Szemle 2012 júniusi száma, amelyben Neményi Judit és Oblath Gábor nagyívű tanulmányt tett közzé „Az euro bevezetésének újragondolása” címen (Neményi-Oblath, 2012) és a tanulmányt ebben és a következő számban jónéhány vitacikk kísérte (pl. Csermely, 2012); Mihályi, 2012).

Az euro bevezetés lehetséges előnyei közül a mostani nagyságrendi becslésben egyetlen előnyt³² emelek ki, az államadósság finanszírozási terhének csökkenését.³³ Általánosan elfogadott megállapítás, hogy ha folytatjuk a szuverén monetáris és költségvetési politikát (az eddigi eredményességgel), akkor csak „az államadósság törlesztés olyan sokba kerül, hogy kódolva van Magyarország lemaradása” (Bukovszky, 2025). Az IMF legfrissebb országjelentésének prognózisa szerint a következő fél évtizedben a magyar államadósság GDP arányos kamatköltsége lényegesen magasabb (4-5 %-os) lesz, mint a volt szocialista EU tagállamoké, 2 százalékponttal meghaladva még a hasonló eladósodottsági szintet elérő Romániáét és Szlovákiáét is (IMF,2025: 16. o.; 10. sz. ábra).

Az előttünk álló időszak egyik legfontosabb gazdaságpolitikai kihívásává vált a külső finanszírozási kockázatokat és terheket mérséklő stabilizáció orientált pénzügypolitika (1-2 százalékpontos költségvetési kiigazítás és szigorú monetáris politika) felvállalása és következetes végrehajtása. Ennek hitelességéhez nélkülözhetetlen „az euro bevezetés újragondolása” is, ami elvezethet az államadósság utáni GDP arányos adatszolgálat legalább 1 százalékpontos csökkenéséhez.

10. sz. ábra. Államadósság és kamatkiadás a volt szocialista EU tagállamokban (a GDP %-ában; indikátorok 2024-re, 2027-re és 2030-ra)

Források: IMF World Economic Outlook és IMF saját kalkulációk, IMF (2025) 16.o

A Eurobarometer felmérései szerint ma Magyarországon jelentős többségben vannak az euro bevezetését támogatók, továbbá a magyar támogatási arány a legmagasabb az eurot még be

³² A bolgár euro bevezetés várt előnyei között az államadósság kamatszolgálat csökkenésén túlmenően számolnak a vállalatfinanszírozási költségek csökkenésével, a tranzakciós költségek mérséklődésével, az árfolyamkockázat megszűnésével, az uniós többlet export és többlet tőkebeáramlás GDP emelő hatásával is (Babos,2025).

³³ A már többször említett 16,2 Mrd EUR összegű, az EU SAFE programja keretében felvenni szándékozott óriáshitel finanszírozási célszerűségének alátámasztására a magyar Nemzetgazdasági Minisztérium a tízéves türelmi idő mellett arra hivatkozott, hogy ez a hitel kb. 200 bázisponttal kedvezőbb kamatszintű lesz, mint a piaci forrású hitelek (Szabó,2025).

nem vezetett országok körében (Ipsos, 2025). Ez a lakossági érzület azonban nem jelenik meg politikai igényként. Az euro bevezetéséhez a belépő feltétel az ország uniós visszailleszkedése, és ezt követően elengedhetetlen lenne a stabilizáció orientált pénzügyi kurzus tartós politikai támogatása és a támogatás intézményesítése (amelyre egy jó példa a bolgár Valutatanács). Ezeknek a feltételeknek a teljesülésétől még messze vagyunk

11 sz. táblázat. Az euro bevezetés hatásai a magyar gazdaságban

EU költségvetési- és gazdaságpolitikája	Uniós integrációs intézmények és szabályozás	Hatások a K+F-re, oktatásra, egészségügyre	Reálgazdasági hatások: belföldre értékesítők	Reálgazdasági hatások: exportálók
Id. E) jövőkép	E) jövőkép+ felkészülés az euro bevezetésére, majd az euro bevezetése	Id. E) jövőkép	Id. E) jövőkép	Id. E) jövőkép

Eltérések az alappályától:

Beruházási hatások: a stabilizáció orientált pénzügyi kurzus előbb beruházás visszafogó hatású, majd a befektetési országhoz tartozó kockázat mérséklődése és a GDP-arányos kamatszolgálati kiadás csökkenése már beruházás élénkítő hatású

Pénzügyi (külső finanszírozási) stabilizációs hatás: újra érvényesül az EU-tól euroban kapott nettó transferek külső finanszírozási stabilitást erősítő hatása, a monetáris unióba jól beilleszkedve gyakorlatilag megszűnik sz ország külső pénzügyi sebezhetősége, csökken az infláció és csökkennek a kamatok. Amennyiben a devizás államadósság aránya a 2025. évi 30 %-os szinten marad, akkor az euro övezethez csatlakozás esetén feltételezzük GDP arányos kamatszolgálat 1 %-os csökkenését, amelyből 0,3 % a fizetési mérleget is javító kifizetés csökkenés.

Éves GDP változása az alappályához képest a monetáris unióhoz csatlakozás után minden évben: Az euro övezethez csatlakozás előtt és után megtakarítható min. 1,0 %-os éves kamatszolgálati összeget illetően azt feltételezzük, hogy a magyar kormányzat ugyanolyan 0,8-szoros GDP szint emelő hatással képes azt elkölteni, mint az EU-s agrár- és kohéziós támogatásokat (+0,8 %).

Összefoglalás

Az ország uniós csatlakozásával a magyar gazdaság a történelemben ritkán adódó felzárkózási lehetőséghez jutott. Az uniós integráció konvergencia gépezete (csatlakozás az Egységes belső piachoz, áruk, munka, tőke és személyek szabad áramlása, részvétel a megerősített együttműködésekben, uniós költségvetésből támogatott fejlesztési projektek megvalósítása,) sokkal többel segítheti az ország gazdasági fejlődését, mintha kivételes természeti kincset fedeztek volna fel Magyarországon. Az Orbán rendszer második évtizedében viszont úton vagyunk afelé, hogy kiszakadjunk az uniós integrációból, kihasználatlanul hagyjuk az uniós tagság jövőbeli lehetőségeit, sőt elveszítjük annak nagy részét is, amit ebből eddig ki tudtunk használni. A magyar gazdaság sodródik egy szakadék felé.

A magyar gazdaság és az EU kapcsolatának változására hat jövőképet vázoltam fel. Az egyik szélsőséges jövőkép szerint az unióval való politikai szembenállás a huxitig, sőt az unió bedöntéséig eskalálódik. A másik irány jövőképei az unióba visszailleszkedés, majd továbblépés az euro bevezetése felé. Az egyik végletben perifériára szorulunk, és a gazdasági teljesítmény és fejlettség a COVID alatti leállás hatásának többszörösével zuhan, míg a másik véglet szerint megerősödnek azok a kötelékek, amelyek a fejlett világ egyik centrumához kapcsolnak bennünket. Munkám alapvető tézisei a következők:

- I. tézis. Az EU gazdasági előnyei közül a tagállamok számára az Egységes belső piac és a megerősített együttműködések (schengeni övezet, monetáris unió) intézményrendszeri és szabályozási előnyei az elsődlegesek. A kutatásra érdemes kérdés nem ezeknek az előnyöknek a léte vagy nem léte, hanem az előnyök létrejöttének módja és -mérhetősége. A tagállami előnyök keletkezésének fő hajtóereje az akadálymentesített belső piaci kereskedelem gyors bővülése, ezért a legalkalmasabb kimutatási és mérési módszere a felépült nemzetközi kapcsolatok gravitációs modellezése.
- II. tézis. Az uniós forrásallokációs előnyök/hátrányok (a nettó EU transzferek) a tagállamok összességét tekintve lényegesen kisebbek az intézményrendszeri integrációs előnyökhöz képest. Mivel ezeknek a nettó transzfereknek az uniós átlag 90 %-ánál fejletlenebb régiókat is magában foglaló országok a közvetlen haszonélvezői, ezért az uniós költségvetési források beáramlása akár az éves GDP-jük 2-5 %-át is elérheti. Ez az arány azonban az esetükben is lényegesen kisebb, mint az egységes piaci és a schengeni övezeti részvételből származó hasznuk, tovább az elért régiós felzárkózás függvényében, az uniós kohéziós politikai forrásbeáramlás ciklusról-ciklusra csökkenő mértékű.
- III. tézis: Az EU támogatások makrogazdasági hatásai közül a *pénzügyi (külső finanszírozási) stabilizációs előnyök kiemelt jelentőségűek és - szemben a növekedést serkentő hatásokkal - könnyen ki is mutathatók*. Azzal, hogy a nettó EU-transzferek révén vissza nem térítendő (és tulajdonosi jövedelem vagy hitelkamat követeléseket nem keletkeztető) külföldi források bevonása történik, amelyek

jelentősen javítják a fizetési mérleget, nem növelik a deviza adósságot, és javítják a költségvetési egyensúlyt, kétféleképpen is erősödhet a támogatásban részesülő tagállam gazdasági helyzete. Egyfelől nagy segítséget jelent ez egy megbomlott egyensúlyú gazdaság külső finanszírozásának és költségvetésének stabilizálásában (ez történt Magyarországon 2010-2015 között), másfelől – hipotézisünk szerint – számottevően tágnak a gazdasági növekedés külső finanszírozási és költségvetési korlátjai. Ez lehetővé teszi, hogy az export bővülése mellett a belföldi kommunális fejlesztések léptékváltása és a reálbérek emelése is fenntartható módon húzó szerepet játsszon a növekedésben.

- IV. Az EU-tól kapott agrártámogatások és kohéziós források felhasználási céljai nagyon szerteágazók. Az agrártámogatások célja a mezőgazdasági termelés korszerűsítése, stabilizálása és a vidékfejlesztés, míg a kohéziós forrásoké a közösségi infrastruktúrák fejlesztése és térségek közötti fejlettségi különbség mérséklése. A támogatás felhasználás makrogazdasági növekedési hatásait keresve a 2007-2013-as pénzügyi ciklusok lehívási időszakának több ex ante és ex post modellvizsgálat egy irányba mutató eredményeit terjesztettük ki és konzervatív megközelítéssel abba integráltuk a hosszú távú hatásokat is. A támogatás felhasználás magyarországi tapasztalataira is figyelemmel (keresleti oldalon a nettó import és az adók mellett a fogyasztás és a beruházások növekedését is csökkenti a támogatások elszívargása a patronált elit tőkefelhalmozására, kínálati oldalon a gyenge kumulált növekedési hatás), *becslésem szerint Magyarországon a tagság teljes időszakában a nettó EU-transzferek átlagosan az összegük 0,8-szorosával emelik az éves GDP szintjeit.*
- V. tézis. A „soft huxit”, amelyben a kilépő tagállam kiválogatja, hogy mely uniós intézményekben akar a kilépés után is benne maradni, a gyakorlatban nem létező lehetőség. Ha a huxit a valóságban is elindul, az csak „hard huxit” lehet. Egyfelől az EU a lényegesen erősebb UK számára is csak „hard brexitet” engedett, amely minden uniós integrációs rendszer egyidejű elhagyásával járt. Másfelől, ha a huxit egy EGT tagság típusú státus elérésére törekedne, akkor éves hozzájárulást kellene fizetni a további belső piaci részvételért, át kellene venni továbbra is az összes belső piaci EU rendeletet és el kellene engedni a „brüsszelező” ellenséggépet, amely köztes állapotot aligha lehetne elfogadtatni egy kilépésre felajzott szavazótáborral.
- VI. tézis. A „hard huxit” velejárójának tekintem a schengeni övezet elhagyását is, amit megerősít az is, hogy a regnáló magyar kormányfő az egyik legfontosabb 10 éven belüli feladatnak jelölte ki, hogy a nyugati határokat is ugyanúgy meg kell védeni a migrációtól, mint a délieket.
- VII. tézis. A „Brüsszel elfoglalását” célul kitűző program alapvető ellentmondása az, hogy nem lehetséges, hogy az unió visszabontása megálljon félúton. A minden tagállamra kiterjedő hatáskörű uniós szabályozó hatóságok, egységes uniós szintű szabályozások, az egységes szabályozást kikényszerítő kötelezettségszegési

eljárások és a kötelezettségszegési eljárásokban hozott uniós bírósági ítéletek betartása nélkül gyorsan vége lesz az Egységes belső piacnak. Márpedig, ha elveszik az Egységes belső piac, akkor annak a veszteségei minden tagállamban igen súlyosak lesznek, sokkal súlyosabbak, mint egy uniós kilépés veszteségei.

- VIII. tézis A magyar kormányzat jelenleg *két, a magyar tagállam és az unió viszonyát alapvetően befolyásoló, ám egymást kizáró program mellett is elkötelezte magát*, egyfelől a kormányfő meghirdette „Brüsszel elfoglalását” és az unió visszabontását, másfelől a Nemzetgazdasági Minisztérium bejelentette, hogy 16,2 Mrd EUR összegű óriáshitel felvételére készül az EU SAFE programjában. Amennyiben a hitelszerződés aláírásra kerül és jelentősebb összegek lehívása is megtörténik, akkor a védelmi beszerzések jelentős részének közös végrehajtásával egy újabb kizárólagos nemzeti hatáskör kerülne át a tagállamok által közösen gyakorolt hatáskörök közé, továbbá *Magyarország becsatlakozna az uniós közös eladásodás egy újabb rendszerébe. Ennek bekövetkezése után viszont Magyarországon a „Huxit” és a „Brüsszel elfoglalása” jövőképek már csak ijesztgetésként jöhetnek szóba.*
- IX. tézis. Az unióba visszailleszkedés alapesetben csak a 2004-2022 közötti uniós gazdaságfejlesztő hajtóerők csorbítatlan visszanyerését és az ahhoz kapcsolódó külső finanszírozási előnyök újra érvényesülését jelentik. Az Európai Bizottság 2028-2034-es ciklusra vonatkozó költségvetési javaslata szerint az agrár- és kohéziós támogatások részarányának unió szintű csökkenése ellenére *a Magyarországnak szánt források folyó áron nem csökkennek az előző időszak teljes támogatási összegéhez képest, viszont minden támogatás jogállamisági feltételhez lesz kötve.* A magyar gazdaság veszténivalója továbbra is történelmi léptékű!
- X. tézis. Az uniós visszailleszkedés középtávon kinyitja az euro bevezetésének lehetőségét is, amely ma a legígéretesebb megerősített együttműködés az unió nemzetközi versenyképességének fokozására. A Eurobarométer felmérései szerint ma Magyarországon már jelentős többségben vannak az euro bevezetését támogatók, de az ehhez szükséges stabilizáció orientált pénzügyi kurzus politika támogatása és a támogatás intézményesítése még teljesen hiányzik.

Az Európai Unió ma a válságokkal terhes történetének legnehezebb szakaszát éli, mert stagnálással küszködik, a klímaválságra és a migrációs kihívásokra kevés jó választ talált, súlyos áldozatokat vállal az orosz birodalom által megtámadott Ukrajna támogatására és az agresszor szankcionálására, miközben a katonai fenyegetések felé elmozduló nemzetközi politikában is teret veszít. Mégis a 2004 óta csatlakozott volt szocialista országok számára az unió kivételes gazdasági felzárkózási esélyt biztosított és biztosít a jövőben is. Magyarország is élt ezzel az eséllyel, bár felzárkózása során – gazdaságpolitikai kudarcok és intézményrendszeri torzulások miatt - az újonnan csatlakozott tagállamok körében a fejlettségi pozíciója romlott (Gulácsi-Kerényi, 2025).

A 2020-as évek elején azonban a magyar tagállam és az unió viszonyában egy új időszak kezdődött, az uniós alapértékekkel, antikorrupciós igényekkel és biztonságpolitikával való nyílt szembefordulás időszaka. Ez a szembefordulás nemcsak az Európai unió történetének legelhúzódóbb tagállami konfliktusa, hanem egyben a magyar gazdaság unióból való kiszakadásának a kezdete is. Ez a folyamat máris visszaveti a beruházásokat és fékezi a felzárkózást. Ám ezzel a stagnálással össze nem vethető hatású hanyatlást szenvednénk majd el - a már elért gazdasági fejlettség és polgári szabadság egy részének elporladásával -, ha az unióval való szembefordulás a huxitig eszkalálódna, vagy ha a regnáló magyar kormányfő a tagállami „cordon sanitaire”-ekből kiszabaduló bevándorló- és kisebbségellenes szövetségeseivel együtt képes lenne teljesíteni többször is meghirdetett célját, „Brüsszel elfoglalását”, amelynek következményeként a győztesek az uniót is összeomlasztják.³⁴

Viszont most már arra is mutatkozik jel, hogy megállhatunk a szakadék előtt. A költségvetési stabilizáció súlyos kihívásai miatt a magyar kormányzat bejelentette egy olyan óriáshitel felvételét az EU SAFE program keretében, amely maga után vonja az uniós tagság tartós megőrzését, tovább az aktív részvételt az unió legújabb (a szövetségi állami működés irányába mutató) megerősített együttműködési rendszerében.

³⁴ Annak feltérképezése, hogy az EU-ból történő kiszakadást követő „bibliai hét szűk esztendő” idején milyen irányba indulhat el Magyarország, már kívül esik írásom tárgyán. A hivatkozott 2019-es huxit vita egyik cikkének „Szép új világ” című fejezete adhat ehhez támpontokat (Deák, 2019), vagy a nyugati világhoz közeledés ambícióit elszigetelő és az autokráciájukat bebetonozó Szerbia, Grúzia és Törökország példáinak tanulmányozása segíthet ebben.

HIVATKOZÁSOK

Bába I. (2025) Zsákutca! – egykor magas rangú Fidesz-külügyér a „szuverenitásvédelem” csődjéről, Válasz Online, 2025. aug. 22. [Zsákutca! – egykor magas rangú Fidesz-külügyér a „szuverenitásvédelem” csődjéről | 444hsz](#)

Babos A. (2025) A remény rabjai: valóban elhozza a kánaánt az euro bevezetése? Portfolio, 2025. szeptember 7. <https://www.portfolio.hu/gazdasag/20250906/a-remeny-rabjai-valoban-elhozza-a-kanaant-az-euro-bevezetese-782725>

Balás G., Csité A., Kiss G., Major K., Németh N., Piross A. (2015) Az EU-források gazdaságfejlesztési és növekedési hatásai. HÉTFA Kutatóintézet. https://hetfa.hu/wp-content/uploads/Fejlopolhatasok-HETFA_151130.pdf

Ballester R., Devenyi D. Kwaśniewski J., Lindenberg J., Przybyłowski Z. (2025) THE GREAT RESET. An Urgent Need for Drastic EU Reform. MCC and Iordo Juris Institute. <https://europeanstudies.mcc.hu/uploads/default/0001/01/fc6a6d86abb46fda53f81f289b70f9153bbe2e34.pdf>

Bardt H., Bolwin L., Busch B., Matthes J. (2024) Brexit – Kein Vorbild für Deutschland. Institut der deutschen Wirtschaft. Mai 2024. https://www.iwkoeln.de/fileadmin/user_upload/Studien/IW-Trends/PDF/2024/IW-Trends_2024-02-06_Bardt_et_al.pdf

Becker A. (2010) "Inkább csak szétfolyt" - Setényi János vezető értékelő az uniós támogatási pénzek felhasználásáról. Magyar Narancs. 2010. szept. 9. <https://magyarnarancs.hu/belpol/inkabbcsakszetfolyt-setenyi-janos-vezeto-ertekelo-az-unios-tamogatasi-penzek-felhasznalasarol-74525>

Bucsky P. (2024) Betonba és NER-be öntöttük az uniós pénzek jelentős részét. G7 portál. 2024. november 13. <https://g7.hu/kozelet/20241113/trashed/>

Bukovszky A. (2025) Olyan sokba kerül az államadósság-törlesztés, hogy kódolva van Magyarország lemaradása. G7 portál. 2025. április 13. <https://g7.hu/penz/20250413/olyan-sokba-kerul-az-allamadossag-torlesztes-hogy-kodolva-van-magyarorszag-lemaradasa/>

Calderon C., Kubota M. (2011) Sudden Stops Are Global and Local Investors Alike? World Bank, Policy Research Working Paper 5569, February 2011. <https://documents1.worldbank.org/curated/en/904121468325166299/pdf/WPS5569.pdf>

Calvo, G.A., Izquierdo, A., Mejia, L.F. (2004) "On the empirics of sudden stops: The relevance of balance sheet effects." NBER Working Paper 10520, May, https://www.nber.org/system/files/working_papers/w10520/w10520.pdf

Casas P., Christou T., Rodríguez A. R., Heidelk T., Lazarou N.-J., Monfort P., Salotti S. (2025) The updated RHOMOLO impact assessment of the 2014–2020 European cohesion policy (Including REACT-EU), European Commission, Working papers 01/2025, [The updated RHOMOLO impact assessment of the 2014–2020 European cohesion policy \(Including REACT-EU\)](#)

Csaba László [2019a] A költségvetési és bankunió: vízvázlat a többsebességes EU-ban. Megjelent: Halmai Péter (szerk.): Tagállami integrációs modellek. A gazdasági kormányzás új dimenziói az Európai Unióban. Dialóg Campus, Budapest, 167–182. o.

Csaba L. (2019b) Térkép és iránytű nélkül. Külgazdaság, LXIII. évf., 2019. május–június (3–42. o.) https://real-j.mtak.hu/16042/91/2019.%20K%C3%BClg.%205-6.%20beliv_DOI.pdf

Csáki Gy. (2019) Huxit? Komolyan? Külgazdaság, LXIII. évf., 2019. május–június (3–42. o.) https://real-j.mtak.hu/16042/91/2019.%20K%C3%BClg.%205-6.%20beliv_DOI.pdf

Csermely Á. (2012) Néhány gondolat az euróövezeti csatlakozással kapcsolatban, Közgazdasági szemle, LIX. évf., 2012. június (710–714. o.) [Közgazdasági Szemle 59. évf. 6. sz. \(2012. június\)](#)

CRCB (2022): Hungary: Corruption risk and competition in public procurement from 2005 to 2022. Corruption Research Center Budapest. International Anti-Corruption Day – Budapest. cbrc.eu, 2022. dec. 9.

Csuhaj Ildikó [2021]: Varga Mihály első ízben és keményen reagál Matolcsy György kritikájára. ATV.hu. augusztus 2. https://www.atv.hu/belfold/20210801/varga-mihaly-fellinit_idez-es-elso-izben-reagal-matolcsy-gyorgy-kritikajara

Czeczeli V., Kutasi G. (2020) A 2021-2027-es EU költségvetés hatása a magyar gazdaságra. Nemzeti Közszerológati Egyetem. GVK Gazdaságpolitikai Tanulmányok <https://gvk.uni-nke.hu/document/gvk-uni-nke-hu/GVKI%20Policypapers-2-2020.docx.pdf>

Czelleng Á. (2018) Az Euró bevezetése Magyarországon. Az euró bejövetele a magyarokhoz. A 25 éves GKI születésnap konferenciája. Budapest, 2017. november 22. Közgazdasági Szemle, LXV. évf., 2018. január https://real.mtak.hu/72089/1/06_Czelleng_AdamA_u.pdf

Deák D. (2019) Egy huxit lehetséges jogi következményei. Külgazdaság, LXIII. évf., 2019. május–június (3–42. o.) https://real-j.mtak.hu/16042/91/2019.%20K%C3%BClg.%205-6.%20beliv_DOI.pdf

Euractiv (2025) EU was formed to ‘screw’ US, Trump says in promising tariffs on cars. Euractiv. Febr.26. 2025 <https://www.euractiv.com/section/politics/news/eu-was-formed-to-screw-us-trump-says-in-promising-tariffs-on-cars/>

Euronews (2025) Orbán: indulhat a nagy támadás Brüsszel elfoglalásáért. Euronews 21/01/2025 <https://hu.euronews.com/my-europe/2025/01/20/orban-beszed-brusszel-tamadas-oligarchak-eu-elnokseg>

European Commission (2019) EU budget for the future. Technical briefing on EU’s next long-term budget 5 November 2019) [2019-11-05 eu budget technical briefing - with covers.pdf \(europa.eu\)](#)

European Commission (2025a) EU spending and revenue 2021-2027. Benefits of EU membership. https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/eu-budget/long-term-eu-budget/2021-2027/spending-and-revenue_en; letöltés dátuma: 2025. jún. 21.

European Commission (2025b) Benefits of the EU Budget https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/eu-budget/long-term-eu-budget/2021-2027/benefits-eu-budget_en; letöltés dátuma: 2025. jún. 21.

European Commission (2025c) Economic Impacts of the Recovery and Resilience Facility: New Insights at Sectoral Level and the Case of Germany. Discussion Paper 221 https://economy-finance.ec.europa.eu/publications/economic-impacts-recovery-and-resilience-facility-new-insights-sectoral-level-and-case-germany_en

European Commission (2025d) 2034 EU budget for a stronger Europe. European Commission 16 July 2025. https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/eu-budget/long-term-eu-budget/eu-budget-2028-2034_en

Farkas Z. (2025) Horvát jegybankelnök a HVG-nek: A gazdasági csodánkban jelentős szerepe volt annak, hogy eurót használunk. HVG. 2025.02.21. https://hvg.hu/360/20250221_hvg-boris-vujcic-horvat-jegybankelnok-eurobevezetes-inflacio-arsapka-interju-kiiktatott-kockazatok

Felbermayr, G., Groeschl, J., & Heiland, I. (2022). Complex Europe: Quantifying the cost of disintegration. Journal of International Economics, 138, 103647. [Complex Europe: Quantifying the cost of disintegration - ScienceDirect](#)

Felbermayr, G., Gröschl, J., Heiland, I. (2023)). Complex Europe: Quantifying the cost of disintegration. IFO Institute. EconPol Policy Brief, No. 48. 2023. Febr. [Complex Europe: Quantifying the cost of disintegration](#)

Fricz T. (2021: Ideje beszélnünk a Huxitról. Magyar Nemzet 2021.aug. 15. https://magyarnemzet.hu/velemeney/2021/08/ideje-beszelnunk-a-huxitrol-1?fbclid=IwAR0jUsmKRdY_PwtPx7Mxe7_eEbylTioMOsWG8DletHMiUPoqTdzfFHZOMRI

Foy H., Buckley N. (2016) Orban and Kaczynski vow ‘cultural counter-revolution’ to reform EU. Hungary’s PM and head of Poland’s ruling party exchange compliments and pledge to overhaul Brussels. Financial Times. September 7. 2016 [Orban and Kaczynski vow ‘cultural counter-revolution’ to reform EU \(ft.com\)](#)

Gálik Z. (2019) A brexit tanulságai a huxit számára. Külgazdaság, LXIII. évf., 2019. május–június (3–42. o.) https://real-j.mtak.hu/16042/91/2019.%20K%C3%BClg.%205-6.%20beliv_DOI.pdf

Gill, I. S., & Raiser, M. (2012). Golden Growth: Restoring the Lustre of the European Economic Model. World Bank Publications. [Golden growth : restoring the lustre of the European economic model \(Vol. 2 of 3\) : Main report](#)

Győrffy D. (2024) Az euró be(nem)vezetése Magyarországon – az önálló monetáris politika mérlege. In book: Gazdasági rendszerek és rendszerváltozások. Akadémiai Kiadó, 2024. https://www.researchgate.net/publication/377951130_Az_euro_benemvezetese_Magyarorszagon_-_az_onallo_monetaris_politika_merlege

Gulácsi G., Kerényi Á. (2023): Magyarország elfordulása az Európai Unió derékhadától és az Unió válaszai. Közgazdasági Szemle, 70/10 pp.1131–1172. <http://dx.doi.org/10.18414/KSZ.2023.10.1131> .

Gulácsi G., Kerényi Á. (2024): A magyar gazdaság felzárkózása és pozícióvesztése az Európai Unióban. [The Hungarian economy in the European Union: Catching up and losing ground] Külgazdaság, 68/5-6, pp.40-75 DOI: <https://doi.org/10.47630/KULG.2024.68.5-6.40> .

Gulácsi G., Kerényi Á. (2025): A magyar gazdaság az Európai Unióban. Felzárkózás, útvésztes, különút az Unió peremén, in: Társadalmi Riport 2024, TÁRKI, Budapest, 2025

[TRIP2024 szines.indd 021_043 TRIP2024 OM GulacsiKerenyi.pdf](#)

Gulácsi G., Kerényi Á. (2025): The catching up of the Hungarian economy in the European Union and Hungary's falling behind among the post socialist member states. Journal of Government and Economics. Volume 18, Summer 2025, 100148. [The catching up of the Hungarian economy in the European Union and Hungary's falling behind among the post socialist member states - ScienceDirect](#)

Halmai P. (2020) A dezintegráció gazdaságtana A brexit esete. Közgazdasági Szemle, LXVII. évf., 2020. szeptember (837–877. o.) <https://real.mtak.hu/112747/1/01HalmaiA.pdf>

Halmai P. (2024) Brexit: tények és tanulságok. MTA tudományünnep. https://www.youtube.com/watch?v=XxQd--JyO70&ab_channel=MTA1825

Horváth D., Molnár D., Regős G. (2019) Mit veszítene Magyarország a huxittal? Avagy sci-fi közgazdász módra. Külgazdaság, LXIII. évf., 2019. május–június (3–42. o.) https://real.mtak.hu/16042/91/2019.%20K%C3%BClg.%205-6.%20beliv_DOI.pdf

Hír TV (2023) Orbán Viktor: Nem elhagyjuk, hanem elfoglaljuk Brüsszelt [Orbán Viktor: Nem elhagyjuk, hanem elfoglaljuk Brüsszelt + videó - Hír TV](#)

Hüttl A., Oblath G. (2025) Nem volt inkluzív jóléti fordulat Magyarországon. Portfolio, 2025. július 16. <https://www.portfolio.hu/gazdasag/20250716/nem-volt-inkluziv-joleti-fordulat-magyarorszagon-774105>

IMF (2025) Hungary, IMF Country Report 25/250, International Monetary Found, Washington DC. August 2025. <https://www.imf.org/en/Publications/CR/Issues/2025/08/29/Hungary-2025-Article-IV-Consultation-Press-Release-Staff-Report-and-Statement-by-the-570029>

Ipsos European Public Affairs (2025) Flash Eurobarometer 560 – Introduction of the euro in the Member States that have not yet adopted the common currency Report. European Union, 2025 [Introduction of the euro in the Member States that have not yet adopted the common currency – Spring 2025 - június 2025 - - Eurobarometer survey](#)

in 't Veld J. (2019) Quantifying the Economic Effects of the Single Market in a Structural Macromodel. European Commission. https://economy-finance.ec.europa.eu/document/download/0f868a8c-99d6-4475-a767-0e5c8526f086_en?filename=dp094_en.pdf

Jandó Z. (2022) Csak akkor nem veszi el az extraprofitot a kormány, ha baráti kezekbe kerül, G7 portál, 2022. júl. 14. [Csak akkor nem veszi el az extraprofitot a kormány, ha baráti kezekbe kerül - G7 - Gazdasági sztorik érthetően](#)

Jandó Z. (2024) Lázár János arról beszélt, hogy kitömték pénzzel Mészáros Lőrincet – megmutatjuk hogyan, G7 portál, 2024. márc.21. <https://telex.hu/g7/2024/03/21/lazar-janos-arrol-beszelt-hogy-kitomtek-penzzel-meszaros-lorincet-megmutatjuk-hogyan>

Járdi R.,Szajlai Cs. [2023]: Nagy Márton: A magyar gazdaságnak át kell állnia egy uniós forrás nélküli létre. Világgazdaság, június 6. <https://www.vg.hu/vilaggazdasag magyar->

gazdasag/2023/06/nagy-marton-a-magyar-gazdasagnak-at-kell-allnia-egy-unios-forras-nelkuli-letre.

K-MONITOR (2023). Rekord vidékfejlesztési pénzek kavarták fel az agrártámogatási rangsort. <https://agrar.k-monitor.hu/2023elemzes/>

Knight B. (2024) Dexit? Die AfD will, dass Deutschland die EU verlässt. DW. 20.12.2024 <https://www.dw.com/de/dexit-die-afd-will-dass-deutschland-die-eu-verl%C3%A4sst/a-71093078>

Karóczkai B. (2025) Donald Trump szétverné az Európai Uniót és erre jó oka van. Index. 2025. augusztus 1. [Index - Külföld - Donald Trump szétverné az Európai Uniót, és erre jó oka van](#)

Kolozsi, Á. (2021). Oligarchák és nagybirtokosok kapják az EU-s agrárpénzek javát. Telex.hu, március 1., <https://telex.hu/gazdasag/2021/03/01/oligarchak-es-nagybirtokosok-kapjak-az-eu-s-agrarpenzek-javat>

KPMG (2017a) A magyarországi európai uniós források felhasználásának és hatásainak elemzése a 2007- 2013-as programozási időszak vonatkozásában https://archive.palyazat.gov.hu//magyarorszag_i_europai_unios_forrasok_elemzese#

KPMG (2017b) EUTE makrogazdasági elemzések összefoglalása https://archive.palyazat.gov.hu//magyarorszag_i_europai_unios_forrasok_elemzese#

Losoncz M. (2020) Brexit- Ugrás az ismeretlenbe. PROGRESS KÖNYVEK. Noran Libro Kft. 2020.

László Cs., Vértés A. (2017) A magyarországi EU-s támogatások elemzése 2007-2015 MKT Közgazdász Vándorgyűlés Eger, 2017. szeptember 08. https://www.mkt.hu/wp-content/uploads/2017/09/fejlesztessel_Laszlo_Csaba_Vertes_Andras.pdf

Madár I. (2015) Áldott légy EU támogatás, Portfolio. <https://www.portfolio.hu/gazdasag/20151204/aldott-legy-eu-tamogat-as-223491>

Madár I. (2016) Így festenek az EU-támogatások nélkül, Portfolio. <https://www.portfolio.hu/gazdasag/20160414/igy-festenek-az-eu-tamogat-asok-nelkul-230247>

Major K. (2016) A fejlesztéspolitika keresleti és kínálati hatásai. Készült a Miniszterelnökség megbízásából. Hétfa Kutatóintézet. 2016, Pályázati Portál/Széchenyi terv plusz

Martin R., Nagy Mohácsi P. (2024) Infláció elleni küzdelem a monetáris unión belül és kívül: a Visegrádi négyek esete. Hitelintézeti Szemle. 2024. december. 102-120. o. <https://real-j.mtak.hu/27063/19/hsz-23-4.pdf>

Medve-Bálint G. – Martin J. P. – Nagy G. (2022): Célellentétes következmények? Az uniós források hasznosulása Magyarországon. In: Kolosi T. – Szelényi I. – Tóth I. Gy. (szerk.): Társadalmi Riport 2022. Budapest: TÁRKI, 33–51. p.

Mihályi P. (2012) Ez a hajó elment... az euró magyarországi bevezetése – múlt és jövő [Közgazdasági Szemle 59. évf. 7-8. sz. \(2012. július-augusztus\)](#)

Mion G., Ponattu D. (2019) Estimating economic benefits of the Single Market for European countries and regions. Bertelsmann Stiftung. https://www.bertelsmann-stiftung.de/fileadmin/files/BSt/Publikationen/GrauePublikationen/EZ_Study_SingleMarket.pdf

Munárriz Á. (2025) The Great Reset: The far right's detailed plan to dismantle the EU, El Pais International, Jun 14. 2025 <https://english.elpais.com/international/2025-06-14/the-great-reset-the-far-rights-detailed-plan-to-dismantle-the-eu.html>

Nagy M., Virág B. (2017) Felzárkózás az eurózónában - Csakis megfelelő felkészültséggel teljesíthető. Portfolio. 2017. október 26. [Felzárkózás az eurózónában - Csakis megfelelő felkészültséggel teljesíthető - Portfolio.hu](https://www.portfolio.hu/2017/10/26/felzarkozas-az-eurozonaban-csakis-megfelelo-felkeszultseggel-teljesitheto)

Neményi J.-Oblath G. (2012) A euró bevezetésének újragondolása* [Közgazdasági Szemle 59. évf. 6. sz. \(2012. június\)](#)

Orbán V. (2025a) Orbán Viktor előadása a XXXIV. Bálványosi Nyári Szabadegyetem és Diáktáborban. Magyarország Kormánya. 2025. július 26. [Orbán Viktor előadása a XXXIV. Bálványosi Nyári Szabadegyetem és Diáktáborban](#)

Orbán V. (2025b) Orbán Viktor előadása a XXIV. kötcsei polgári pikniken <https://miniszterelnok.hu/orban-viktor-eloadasa-a-xxiv-kotcsei-polgari-pikniken/>

Portfolio (2016) A magyar állam használta leginkább az EU pénzt. Portfolio.hu, 2016.október 7. [A magyar állam használta leginkább az EU pénzt - Portfolio.hu](#)

Raskó, Gy. (2024) Miért drágább a magyar zöldség, mint a lengyel, spanyol, vagy olasz? Magyar Hang, február 20. <https://hang.hu/repter/repter-52-eu-mezogazdasag-rasko-gyorgy-161802>

Richter S. (2025) ÖRDÖG A FALRA FESTVE? Külgazdaság_69. évfolyam 2025/1-2. 131-134. o. DOI: <https://doi.org/10.47630/KULG.2025.69.1-2.131>

Samson S. (2025) The Need for Civilizational Allies in Europe. U.S. Department of State. May 27. 2025. <https://statedept.substack.com/p/the-need-for-civilizational-allies-in-europe>

Sarkadi Zs. (2025) Orbán: Majd akkor lépünk ki az EU-ból, ha jobb lesz kinn, mint benn. Telex. 2025. április 23. <https://telex.hu/belfold/2025/04/23/orban-viktor-pilisvorosvar-forum>

Schmidt P. (2025) Die Welt als Schrebergarten der Nationalisten? DER STANDARD. 16. Juni 2025 <https://www.derstandard.at/story/3000000273900/die-welt-als-schrebergarten-der-nationalisten?ref=rss>

Steffenei A. V. (2025) AfD plant den Systembruch – das steht wirklich im Wahlprogramm der Partei. Watson. 2025. 02.04. [AfD-Wahlprogramm 2025: Die Pläne zu Euro-Ausstieg, Abtreibung, Migration](#)

Szabó D. (2025) 6300 milliárd forint EU-pénz érkezik Magyarországra, vállalja a kormányzat a fegyverkezést. Portfolio.hu, 2025. szeptember 9. [6300 milliárd forint EU-pénz érkezik Magyarországra, vállalja a kormány a fegyverkezést - Portfolio.hu](#)

Tárki Zrt. (2007) Az Új Magyarország Fejlesztési Terv Operatív Programjainak horizontális ex-ante értékelése, <https://tarki.hu/az-uj-magyarorszag-fejlesztési-terv-operatív-programjainak-horizontális-ex-ante-ertekelese>

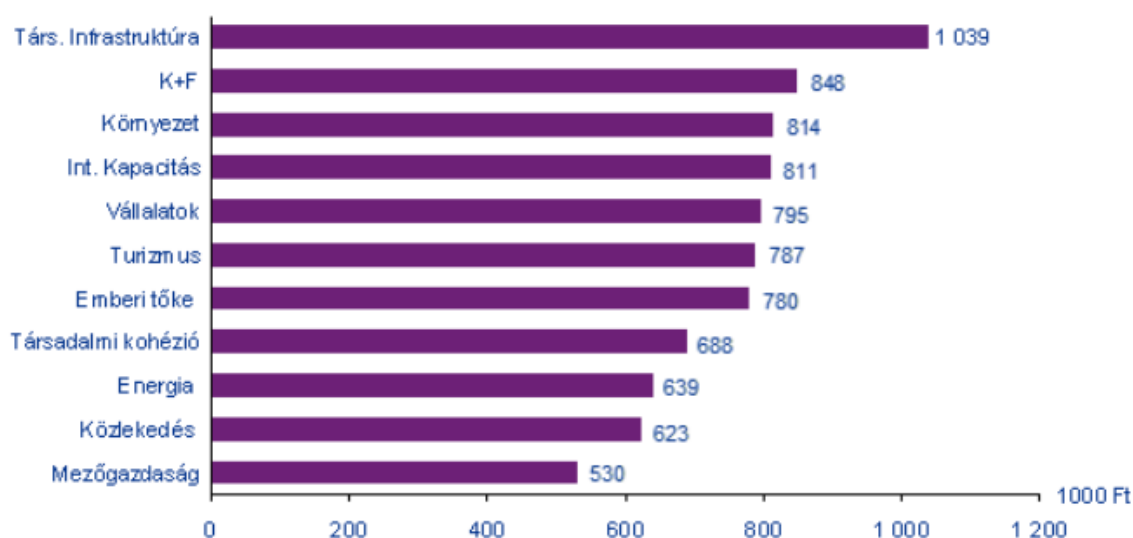
Tóth I. J. (2021): Az ingyen pénz ára a korrupció. G7, 2021. okt. 3., <https://g7.hu/kozelet/20211003/az-ingyen-penz-ara-a-korrupcio/>

Varga J., in't Veld J. (2010) The Potential Impact of EU Cohesion Policy Spending in the 2007-13 Programming Period: A Model-Based Analysis, Economic Papers 422 September 2010, DG Economic and Financial Affairs European Commission, https://ec.europa.eu/economy_finance/publications/economic_paper/2010/pdf/ecp422_en.pdf

MELLÉKLETEK

1. sz. melléklet. A KPMG/GKI elemzés becslése az EU támogatások szakterületenként különböző GDP emelő hatásáról (KPMG (2016b) 3.o.)

1. ábra: 1000 forintnyi fejlesztési forrás rövid és középtávú hatása a GDP-re beavatkozási területenként

Forrás: KPMG/GKI (2016). A becsléshez használt adatok forrása: KSH, EMIR, IIER. Az IKT infrastruktúra és a foglalkoztatás elősegítése területeken a becslés nem eredményezett megbízható eredményeket.

2. sz. melléklet

Németország EU kilépésének számított költségei*

Rückstand des synthetischen Dexit-GDP gegenüber dem tatsächlichen GDP in Prozent sowie kumulierter GDP-Verlust in Milliarden Euro¹⁾

	Jährlicher GDP-Rückstand in Prozent	Kumulierter GDP-Verlust in Milliarden Euro
2017	2,3	76
2018	2,8	170
2019	3,5	292
2020	5,8	491
2021	5,6	692

1) Reales GDP

Quellen: Statistisches Bundesamt; Institut der deutschen Wirtschaft

Forrás: Bardt et al (2024)

*Németország esetében a kilépés és az EU összeomlása egyazon jövőkép, mert Németország nélkül nincs EU.

Thaler Görgy: Uniós dezintegrációs jövőképek – gyógyszeripar

Az egyes iparágakat az Unióból való kiszorulás vizsgált körülményei közül valószínűleg más és más lehetséges opciók érintik erősen. A gyógyszeriparra a C./ Huxit és amennyiben az az Unió föderális elemeinek és rendszereinek felszámolásával jár, a D./ „Brüsszel szuverenista elfoglalása” alatt tárgyalt scenáriók lennének a legnagyobb hatással.

A gyógyszeripar az egyik legszabályozottabb iparág. A szigorú szabályokra azért van szükség, mert a gyógyszerek alapvetően veszélyes cikkek, nem megfelelő módon történt fejlesztésük, forgalomba hozataluk vagy gyártásuk veszélyt jelenthet a népegészségügyre („threat to public health”).

Azok a rendszerek, amelyek a fenti folyamatokat irányítják, tudományos alapokon, évszázadok tapasztalatait figyelembe véve alakultak ki. A tudomány fejlődésével párhuzamosan és egyes gyógyszeripari vészhelyzetek nyomán (pl. az ártalmatlan altató, „Contergan” tablettától született torz csecsemők esete) alkották meg azokat a szabályokat, amelyek alapján várható, hogy hasonló tragédiák a jövőben nem fognak előfordulni.

Az így felállított szabályrendszereket alkalmazzák a gyógyszer kutatás-fejlesztéssel foglalkozó gyárak és a gyógyszereket engedélyező, azok gyártását felügyelő hatóságok egyaránt. Az EU-ban az Európai Bizottság megbízásából a szabályok kialakítását és alkalmazásuk felügyeletét elsősorban az EMA (European Medicines Agency) végzi. A tagállamok közvetlenül is részt vesznek munkájában, alakíthatják szabályait és élvezik előnyeit. Az EMA a világ legmeghatározóbb hatóságainak egyike. Az általa kidolgozott és elfogadott szabályrendszerek kötelezőek a tagállamokban, illetve mindazon gyártókra, akik az EU piacain akarnak eladni.

Magyarország önmagában túl kicsi ahhoz, hogy önálló szakembergárdája saját, világszínvonalú szabályokat dolgozzon ki és azokat betartassa. Rá vagyunk szorulva, hogy az EU rendszerének tagja, a kialakított szabályok haszonélvezői legyünk. Ha Magyarország kilépne az EU-ból vagy az EU közös erőfeszítéseivel kialakított rendszerek eltűnnének, ezzel hatalmas szabályozási űrt hagynának maguk után. Egy ilyen esetben gondoskodni kellene alternatív szabályozásokról, azok alkalmazásáról, illetve betartatásáról. Ez nyilván sokkal nagyobb költséggel járna, mint tagállamként részt venni egy nagy szervezet (EMA) munkájában és élvezni az együttműködés adta előnyöket.

De a megfelelő szabályrendszerek kialakítása nem csak pénz és idő kérdése, a megfelelő szaktudást is meg kellene találni hozzá. Az EMA az EU 450 millió emberéből kiválogatta a legjobb szakembereket és jól megfizette őket, hatalmas költségekkel létrehozott egy központot Amszterdamban és megalkotott egy mindenre kiterjedő és önmagával konzisztens rendszert, ami ráadásul együttműködik és szervesen kapcsolódik más nagy hatóságok rendszereihez. Komoly kockázatnak látszik, hogy egy kevesebb mint 10 milliós, a szakértelem szempontjából belterjes országban ilyen meg lehet-e csinálni? A szabályoknak a népegészségügy védelme mellett ki kell elégíteni azt az igényt, hogy a külföldről ide gyógyszereket szállító világcégek

elfogadható kompromisszumként átlássák, megértsék és elfogadják azokat. Ha ugyanis szokatlan, más piacokon nem jelen levő követelményeket írnának elő, a piac kis mérete miatt mérlegelnék piaci jelenlétüket, ezzel a magyar lakosságot elvágva az új gyógyszerek adta lehetőségektől (ideértve pl. a vakcinákat és állatgyógyszereket is).

Azt sem lehet figyelmen kívül hagyni, hogy a nagy rendszerektől való eltérés, egyéni, saját területen élő, egyedi szabályok létrehozása nagy csábítás lehet a mindenkori politikának a nemzeti rendszerbe való könnyű beavatkozásra a szakma és a tudomány ellenében (ld. a vitát és politikai nyomást a kínai és orosz COVID vakcinák hatósági engedélyezése kapcsán). A mai világban egy járvány kezelése is (akár humán, akár állatgyógyászati területen) elképzelhetetlen nemzetközi együttműködések és közösen kialakított, elfogadott és betartatott szabályok nélkül.

Magyarországnak más esélye nincsen egy, a modern kor tudományos és egészségügyi szabályainak megfelelő rendszer létrehozására, mint hogy egy közös, nagy rendszerhez kapcsolva védjük meg a „public health”-t, a saját életünket és egészségünket.

Az EU megszűnése visszajuttatná Európát oda, ahol az Egyesült Európa gondolata előtt volt: egymással civakodó kis (vagy nagyobb) nemzetállamok szintjére. Ez lenne várható a gyógyszeripari hatósági szabályozásokkal kapcsolatban is. A világ gyógyszerpiacának kb. ¾-e az EU, USA és Japán. Akárhogyan is alakul az EU sorsa, a két másik nagy piacnak (és az EU felbomlása után maradó konglomerátumoknak/országoknak) egyedi szabályozásait is figyelembe fog kellenni vennie minden gyógyszergyárnak, hiszen azokon a piacokon akarnak majd gyógyszereket engedélyeztetni és eladni. Ennek eredményeként célszerűen a saját országbeli szabályozás nem lehet nagyon eltérő, mint a piacként megcélzott országok szabályainak legbonyolultabb kombinációja.

Ami a technikai lebonyolítást illeti az esetleges EU felbomlása utáni helyzet hasonlítana a 40 évvel ezelőttihez: egy gyógyszergyárnak országonként kellene a szabályokat figyelnie, és a várható eladások alapján mérlegelnie, hogy megéri-e az adott ország speciális követelményeit teljesíteni.

Csak remélni lehet, hogy a valóságban a történelem kerekét ilyen mértékben nem lehet hátrafelé járatni... Szeretnénk azt gondolni, hogy ha az EU integrációjának csökkenése, vagy politikai rendszerének esetleges szétesése bekövetkezne is, az egészségügyi, gyógyszeripari szabályrendszerek széthullása olyan veszélyt jelentene, ami minden józan megfontolás szerint, fenntartana egy, a korábbihoz nagyon hasonló szakmai-szabályozási együttműködést.